Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

55 (4497) ШОАТТА, 8 МАЙ, 1971 шу. Мах 2 кеп.

Газета арадувл 1923 шера денз

ТАХАН «ИНГУШСКИЙ» СОВХОЗЕ

ФОТОРЕПОРТАЖ

БІаьсти юв культураш агротехнически лоашача хана дІа а йийна, хІанз гидуаргаши хьажкІаша дІаювш ба «Ингушский» совхоза механизатораш. Къаьстта дика ду уж балхаш Гандалоев Махьмада кулгалдеча № 4 йолча бригаде. Гидуаргаши хьажкІаши дІаювча хьинаре къахьег бригада механизатораша Евлоев Махьмада, Мержоев Анаса, Боков Исраила, Медов Азматгире. Укх шера эггара хьалха араяьхай цар кхашка гидуаргаши хьажкІаши дІаюв Румынера еIа СПГ-6 марках йола керда сеялкаш. Норма 14 гектар йолча, 30—40 гектар гидуаргаши хьажкІаша дІаюв цар.

Укх шера 1100 гектара тІа дІаеэаш яр цу бригаде бІаьстая культураш.

— Кховна - ломма планагІа дІае езаш хинна гидуаргаши хьажкІаши дІайийна боврга тха бригада механизатораш, — йоах, — Гандалоев Махьмада.

СУРТА ТІА: йиьлагІча бригада бригадира М. Гандалоеви механизатор М. Евлоеви дІаювча хьажкІашка хьежаш боахк.

ШоллагІча сурта тІа: Чахкиева Марема (юккъе латтар) кулгалдеча баьцадаараш кхедеча звено коллектив. Укх шера 50 гектара тІа кобуци помидораши кхее езаш я из. ХІанзле 15 гектара тІа дІайийнай звенос уж культураш.

С. ХАКИЕВ,
автора сурташ.

БІАРЧЧАЧА ШЕРА ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ДОАХАЧА «СТАРОГРОЗНЕФТЬ» УПРАВЛЕНЕ КОЛЛЕКТИВО НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТА, ГІИШЛОЩЪЯРА, ТРАНСПОРТА, ЮРТА БОАХАМА БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШКА ДАЬ

К Х А Й К А Р А Л

Старопромысловски района мехкдаьтта промышленноста болхлоша, инженераша, техникаша, гІулакхерча наха ханал хьалха кхоачашъяьй бархІагІа пятилетка, планал совгІа кхы тІа а ши миллион тонн совгІа «Іаьржа дошув» даьккхад. Толамаш дахарах «Старогрознефть» промысловикашта Октябрьски революце орден еннай. Советски Союза орденаши медалаши еннай иштта производстве хьалха латтарий йоккхача группана а. Лакха мах баро керда низаши хьинари чудоссадаьд тхона, дукхабеза Дай-мохк дІахо тоабар духьа къахьегама керда толамаш дахара тІахьех тхо.

«Старогрознефть» инженерно-диспетчерски службайи цехийи къахьегамхоша, берригача советски наха а санна, чІоагІа къоабалъеши дегаш гІоздаьпнеи тІайицар хІанзарча этапе коммунизм хьалъяра хьдда декхараш хьалхашка оттадаьча КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш.

Оаха дика кхетаду, нийслагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашъелга хІара советски саго, хІара болхлочо, специалисто хьинар ца кходеш къахьегарах тийша долга. Республике къаьнагІа йолча мехкдаьтта района мехкдаьттахоша шоай дерригa творчески хьинар тІадерзадаьд къахьегама овсарле дІахо лакхъяра, технически прогресс сихъяра, продукце дикал тоаяра, производства эффективности культурен лакхъяра, 1971 шера план тІехкхоачашъяра.

Юххьанца денз дика дІайолаяьй карара пятилетка. Съезда сийна тІайица хинна социалистически декхараши биъ бетта плани реализованни продукце боарама ханал хьалха кхоачашъяьй. Планал совгІа 14,2 эзар тонн мехкдаьтта кхаьчад мехкага. КарагІдаьнна толамаш дІачІоагІ а деш, КПСС XXIV съезда Директиваш сихагІа кхоачашъяра гІулакхa юкъе доагІаш дола дакъа лаца безам а болаш, 1971 шу хьинареча къахьегама шу да аьнна хьакхайкадаьча город Москван къахьегамхой патриотически почин хьал а лоацаш, тхоай резерваши торонаши лархІа а лаьрхІа, оаха тхоашта керда доккхагІдола социалистически декхараш тІаэц:

1971 шера — нийслагІча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъе. ДІадахача шераца нийсдича мехкдаьтта 1370 эзар тонн дукхагІа доаккхилга Іалашде. Шера планал совгІа 45 эзар тонн мехкдаьтта а (хьалхагІа йоаккхаргья аьнна дош денна хиннача 20 эзар тоннана меттел) 15 миллион кубометр газа а яккха;

дІадахача шера боарамца нийсйича къахьегама овсарле 17,4 процент лакхъе. ДукхагІа йоаккхаш йола ерригa продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах яккха;

мехкдаьтта дакъхарга дІабода мах лохбарен продукцена реализаци яра паччахьалкхен план тІехкхоачашъярен чотах планал совгІа 300 эзар сома пайда бе;

тІоана чу давлени лоаттаяр духьа Старогрозненски мехкдаьтта доахача моттигашка мела тІерча тІоана чу деннеи бийсаннен чудохийтача хин боарам шу чакхдалалехьа шозза дукхагІа лакхбе;

рационализаторски предложенеш производствана юкъехкахьара чотах 80 эзар сомал кІезигагІа доацаш ахча кходе;

ГОСТ-о оттадаьчул кІезигагІа хийи тухи доаллаш дола мехкдаьтта из чакхдоахача заводашка дІателга Іалашде;

Укх шера шоллагІча квартале наха чубаха 70 квартирин цІа эксплуатаце дІадала. ЧуІеча цІеноштен культурно-бытовой объекташтен капитальни ремонт яра балхий объем соахкарчул 20 эзар сома дукхагІа кхоачашъе. Іаьржача форда йистерча мехкдаьттахоша салоІача базана реконструкци е;

оахош шефство лелаеча совхоза чІоагІа новкъостал де.

ДоккхагІдола социалистически декхараш тІаэцаш, оаха республикера берригa бурувлеттараш, промысловикаш, мехкдаьтта химикаш, промышленноста; гІишлошъяра, транспорта, юрта боахама болхлой тІахьех сийлахьча москвичийи ленинградцийн хьокхамагІа КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдар духьа, нийслагІча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяр духьа кхы а шерагІа социалистически яхь йоаржаяра.

1975 шера доаккхаш дола мехкдаьтта республика бІарчча хьайицача 25 миллион тоннага дІакхоачадара бурув детташ сихагІа яха еза кІоарген тІехкІоарген скважинаш; дикагІа а кхетамца а эксплуатаци е еза болх беш йолча скважинай фонда. ДукхагІа хьае еза мехкдаьттахимически продукташ; чуІе цІеноши промышленни объекташи сихагІа хьалъе, хье ца долийташ мукьаш дІа-юха кхахьа. лакха хьувкъам кхебе а общественни хьайбай боахам дегІабоалабе а. Воай дерригa низаш, знанеш, опыт дІадургья вай къахьегама овсарле, общественни производства эффективность тІа-тІа дукхагІа лакхъяхара, чура резерваш хьагучаяхара а царех дас санна пайда эпара а, арахецача продукцега дІабода мах лохбараи цун дикал тоаяраи, материалаши средстваши кхояра.

БІарччача 1971 шерах хьинареча, беркатеча къахьегама шу дергда вай! Из девиз а йолаш халкъа боахама моллагІча участке болх бе беза вай республикерча хІара къахьегамхочо. Шера план ханал хьалха кхоачашъелга Іалашдергда вай! Къахьегама кердача коталонашца гІадъюгаргъя вай дукхаеза Даьхе!

КХАЙКАРАЛ ДИИЦА А ДИИЦА, МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ ТІАИЙЦАД ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ДОАХАЧА «СТАРОГРОЗНЕФТЬ» УПРАВЛЕНЕ ИНЖЕНЕРНО - ДИСПЕТЧЕРСКИ СЛУЖБАИИ ЦЕХИИИ БОЛХЛОИ СОБРАНЕШКА.

КПСС ОБКОМЕ

Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене коллективо Москверча къахьегамхой инициатива хьал а лоацаш КПСС XXIV-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра тахан газета тІа кепатеха лакхара социалистически декхараш тІаийцад. Уж декхараш тІа а эпаш, Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ болхлоша, инженераша, техникаша, гІулакхерча наха тІахьех Нохч - ГІалгІайчен промышленни предприятей, транспорта, гІишлошъеча организацей, колхозийи совхозийи къахьегамхой коллективаш КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра шерра социалистически яхье йовлара.

КПСС обкома бюрос могаяь Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» мехкдаьттен гази йоахача управлене коллективо дІайолаяь «БІарччача шера ударно къахьега» яхача девизах йола лоархІаме инициатива, хІаьта цо тІадожадаьд КПСС горкомашта, райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта, профсоюзий обкомашта, ВЛКСМ областной, городий, районий комитеташта Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ коллективо дІадоладаь патриотически гІулакх хьаллаца, цунца дуьзаденна шерра кхетамеи организаторскии болх бе, дегІауха къахьегамхой творчески активность пятилетка хьалхарча шера плани тІайийца социалистически декхараши кхоачашдара тІаерзае, КПСС XXIV-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме керда толамаш доахилга Іалашде. 9-ча пятилетка хьалхарча шера лакха производственни толамаш дахара яхье яьннача, хьалда дола социалистически декхараш тІа а ийца къахьегача цехий, участкай, бригадай коллективашта берригача яхье баьнараштa 9-ча пятилетка хьалхарча шера лакха толамаш дахара тІадерзадаь дола хоадам боллаш дола декхараш оттаде, новкъостал долда хІара къахьегамхочо цу патриотически болама юкъе дизза дакъа лоацаргдолаш.

Республика министерствай, промышленни предприятей, транспорта, гІишлошъеча организацей, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба яхье баьннарий берригa низ производства экономически эффективность лакхъяра, чурча резервах бизза пайда эцара, Іилманен техникан карагІдаьнараш производствана юкъехьолга сихдара, дІахо къахьегама овсарле совъяккхара арахецача продукце дикал лакхъяра, цунга дІабода мах лохбара, ханал хьалха производственни мощносташ болх бе йолаялийтара, юртбоахама культурай хьувкъам, хьайбай продуктивность лакхъяра, халкъа боахама дерригa доакъош дІахо дегІадоаладара йола мероприятеш толамца чакхъяхара тІаберзабе, социалистически яхье баьнараша тІайица социалистически декхараш толамца кхоачашдайтара мел эша хьалаш Іалашдолда.

Газетий редакцешта, телевиденеи радиовещанеи республикански Комитета тІадожадаьд КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра яьржача социалистически яхье доаха толамаш шерра дІадовзийта, хьалха латтача коллективайи предприятейи, производства новаторий, коммунистически къахьегама ударникий опыт дІайовзийта а.

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

Культура ЦІагІа хоржамашта хьалхарча собране гулбелар «Гойтинский» совхоза болхлойи специалисташи. Собрани хьайийллар совхоза партбюро секретара С.-Э. С. Токаева.

Къамаьл де дош лу «Гойтинский» совхоза директора Социалистически Къахьегама Турпала А. Д. Кагермановна. Цо № 881 йолча Урус - Мартана хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаталла оттаве могаву Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областной комитета шоллагІа секретарь, КПСС XXIV съезда делегат Вахаев Висий Рамазан.

Оратора дІахо ма ярра ювц цун биографи: Р. В. Вахаев ваьв 1920 шера Ачхой - Мартана района Лермонтово юрта ахархочун-середняка дезале. Боккха вахара никъ хьабенаб цо. 1956 шера денз парте член ва. Образовани — лакхера. 1958 шера Грозненски мехкдаьтта институт йистеьккхай, 1961 шера — КПСС ЦК-ара лакхера партийни школа. Укх тІеххьарча хана кулгалдеча бехктокхамеча гІулакхаш тІа хиннав. Парте Грозненски горкома инструктораллa, парте Заводской райкома секретаралла, Шаьла райкома хьалхарча секретаралла болх баьб. Республика моттигерча промышленноста Министерства, халкъа тІахьожама комитета керте лаьттав. 1969 шера денз хІанзалца КПСС обкома шоллагІча секретаралла болх беш ва Р. В. Вахаев.

Нов. Вахаева хьахьекхад ше Коммунистически партеи советски халкъеи тешаме воІ хилар. Цо даьча гІулакха лакха мах баьб Даьхено. Цун я «Знак почета» яха орден, «За освоение целинных и залежных земель», «За доблестный труд» яха медалаш, Ленински юбилейни медаль. РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумеи Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Сийлен грамоташ еннай.

— 1957 шера денз вовз сона Висий Рамазан, аьлар А. Д. Кагерманова, — со дог тийша ва Российски Федераце Лакхехьарча Совете вай коллектива виза вола викал цунах хургхиларах.

Цул тІехьагІа къамаьлаш даьча совхоза кадрай отдела болхлочо М. Ю. Арсамирзоевас, завхоза М. Ахмадова, трактористa, совхоза комсомольски организаце секретара Ш. Тарамова, рабочкома председателa Н. А. Межидова, шурий - товарни ферма зоотехника М. Шаипова, доярка З. Вацуевас, керттерча агронома А. А. Манцаева хьаллаьцар нов. Вахаева кандидатура.

Собране дакъа лаьцараша массане а цхьа барт болаш соцам бир **Вахаев Висий Рамазан** № 881 йолча Урус - Мартана хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаталла оттаве.

Иштта хержар хоржамашта хьалхарча совещане бахийта викалаш а довеpeнни нах а.

* * *

Балха ди чакхдаьнначул тІехьагІа РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла оттавергаолча шоай кандидата цІи яккхар духьа шоай клубе гулбелар Г. Ахриева цІерагІча Назрановски «Электроинструмент» завода болхлой, инженераш, техникаш, гІулакхера нах.

Хоржамашта хьалхара собрани хьа а йийлла, предприяте партбюро секретара Н. К. Пашенных къамаьл де дош лу механически цеха слесара А. Ахильговна.

— Вай мел доаха башха-дика толамаш, — аьлар цо, — вай дикагІа мел дола гІулакхаш а сатувсараш а Коммунистически партеца, Советски Іаьдала коталонца дувзаденна да. Цулухьа вайна массанена а сийца, дегаш гІоздоахаш дола цІей да Советашка хула хоржамаш. Халкъа дикагІа болча къонгийи мехкарийи цІераш а йоахаш, вай цунна кхы а дуккхагІа чІоагІду воай хьамсара Советски Іаьдал. Массанена дагардар айса оцул мотт сона, нагахьа санна № 879 йолча Наьсарен хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавара Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателa новкъоста Оздоев ИсмаІалий Къурейша цІи яккхарца.

Цул тІехьагІа депутаталла харжа оттавеча кандидата биографи йовзийтар оратора гулбеннараштa. Ше Коммунистически партеи советски халкъеи тешаме воІ хилар хьахьекхад нов. Оздоева. Ший дерригa вахар дІаденнад цо вай Даьхен низ чІоагІбара. Дукха ха хьалхагІа денз кулгалдеча балха тІа хиннав из. Парте Заводской райкома секретарь, моттигерча промышленноста министр хиннав.

Собране дакъа лаьцараша массане а цхьа барт болаш новкъост **Оздоев ИсмаІалий Къурейш** № 879 йолча Наьсарен хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаве соцам бир.

* * *

Селхан Надтеречни района «Знаменский» совхоза болхлой, гІулакхерча наьха юкъара собрани хилар. Гулбеннараша массава раьза а волаш цу округе гІолла депутаталла харжа кандидат оттавир КПСС Надтеречни райкома хьалхара секретарь Лопатин Петр Дмитриевич.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ чІоагІбеш цу тайпара собранеш хилар района кхыча йиъе округе а. № 85 йолча Гвардейски хоржамий округе гІолла депутаталла яхийта кандидаталла хержай «Новогорский» совхоза болхло **Энгиноева Мауде Яха**, № 89 йолча Надтеречни хоржамий округе гІолла депутаталла харжа кандидаталла оттайир «Надтеречный» совхоза доярка **Абдуева Муце Іайна**, № 88 йолча Мекен-Юртовски хоржамий округе гІолла депутаталла харжа кандидат оттавир «Верхне - Наурский» совхоза тракторист **Дударов Мумада Дамат**, № 86 йолча Горагорски хоржамий округе гІолла депутаталла харжа кандидаталла чІоагІваьв «Горскнефть» НГДУ оператор **Любимцева Валентина Александровна**.

Цар кандидатураш хьаллоацаш цу дийнахье собранеш хилар района кхыча боахамашка, учрежденешка.

№ 90 йолча Гамурзиевски округе гІолла Нохч-ГІалгІай республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттайир укхаза «Назрановский» совхоза доярка **Барахоева Элбазкъий Лемка**.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

1971 шера 5 мае Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе шерра заседани хилар политически дешара ЦІагІа комиссе председателa нов. М. А. Мамаева председателал а деш.

Комиссе заседане дакъа лоацаш бар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча окружной хоржамий комиссей председателий заместителаш, секретараш, КПСС райкомийн горкомийи организационни отделий заведуюшеш, къахьегамхой депутатий районийи городскойи Советий исполкомий секретараш, верригаш а 500 гаргга саг.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча окружной хоржамий комиссей аргІанарча декхарий хьакъехьа доклад йир Центральни хоржамий комиссе секретара нов. В. В. Варлашкина.

Хоржамашта кийчо елга мишта лел дувцаш заседане къамаьлаш дир къахьегамхой депутатий Советий МалгІабика горисполкома (нов. Р. А. Червовас), Урус-Мартана райисполкома (нов. Л. Г. Милянцева), гор. Грозне Старопромысловски райисполкома (нов. В. В. Климова), Наурски райисполкома (нов. Е. С. Нырковас) секретараша.

Къамаьлаш даьраша хоам бир, цу моттигашка окружной хоржамий комиссей составаш чІоагІъянь хиларах, участкови хоржамий комиссешка викалаш оттабаь боалаш, харжархой спискаш нийсъеш латташ хиларах, агитпункташа шоай болх дІаболабаь хиларах.

Центральни хоржамий комиссе балха юкъе дакъа лаьцар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара нов. Г. В. Склокина, парте областной комитета, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума бехктокхамеча болхлоша.

9 МАЙ—КОТАЛОН ЦІЕЙ

ДАЬХЕ ЛОРАЕРИЙ БОККХА БЕХКТОКХАМ

П. РОТМИСТРОВ,
бронетанкови бІун Керттера маршал, Советски Союза Турпал

ХьалхагІа дІаяхача хана вай Даьхено лайнача дерригача тІемашта юкъе эггара халагІеи эггара къизагІеи бар Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом. Из вайна аьттув боацача хьалашка боладенна, Іалаьмате доккхий низаш тІадахийта дезаши дукха адам дувши хилар. Цхьабакъда, цун итогаша, цу тІем тІа советски халкъо яьккхача сийлахьча коталоно, «Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яхача КПСС ЦК Тезисаш тІа белгал ма даккхара, бокъонца дог теша а деш хьахьекхар, социализм эшае, марксизма-ленинизма идеяшта гешаме, социалистически Даьхенна мутІахьа, ленински партена гонахьа кхотаденна дола советски халкъ гора оттаде могаргдола низаш дунен тІа ца хилар.

Лостам телара дакъа Коммунистически партега хиларо, наха юкъе цо баьча организаторскии идейно - кхетамеи балхо Іалашдир советски халкъа цхьоагІо моакхаи санна чІоагІъелга, хІаьта бусулбача кхаьчача из лар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа вай исторически котало йоаккхилга вІаштІехьдаьккхар а.

МоастагІа эша а вaь котало яьккхай Коммунистически парте кулгалдеш болча советски наьха деналцеи къонахчалцеи, фронтеи тылеи а массане цхьатарра турпалал гойтар бахьан долаш.

Фашистски ордашта юха хІама тохилга вІаштІехьдоаккхача хана Коммунистически парте кхоачашйора империалистически агрессора духьала къовсам лоаттабеча хана парте дерригa гІулакхаш герзашцара низаш чІоагІдара, моастагІа эшавара гІулакхa тІадерзаданза даргдац яьха В. И. Ленина указанеш. Немецко - фашистски гІаьрахой эшабе советски халкъа нивеш оарцагІдахара программа оттайир парте.

Чухьалхача гитлеровций кхерама ерригa кІоаргал хьаеллаш йолча директиваца партийни советски организацешка кхайкар парте Централни Комитети Халкъа Комиссарий Советн 1941 шера 29 июне. Цу документа белгалдоаккхар, гитлеровски Германецарча тІем тІа Советски паччахьалкхен вахараxи Іоажалахи, Советски Союза халкъаш паргІата дахарах е лоала кІалъоттарах дола дош къоастадеш хилар. Парте Централни Комитетой Халкъа Комиссарий Советой партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла йир берригa болх тІема гІулакхашта тІаберзабеш, вІаштІехьбаккха, дерригача гІулакхашца фронта мел эшараш кхоачаш а деш.

ТІом хьале хьалхарча шерашке а бІуца болх бе коммунистий опытни кадраш хьожайир парте. ХІаьта гитлеровски Германи тийшача балхагІа вай Даьхенах лелача хана парте, кхыча мехкий тІема интервенцеи граждански тІемеи шерашка а санна, ший дикагІа бола къонгаш эскареи флотеи бахийтар.

Кулгалдеча тІема гІулакхаш тІа хьожабир партеи пачхьалкхени боккхий деятелаш, Централни Комитета членехи кандидатехи ахаш гаргга бараш. Цул совгІа (ЦК членаш боацаш), Герзашцарча Низашка, керттерча даькъе тІом болабеннача юххье, балха вера союзни республикай компартей ЦК-ай, парте областнойи краевойи комитетий 120 секретарь. Дуккхача партийни болхлоех партизански отрядий командираши комиссараши хилар. МобилизацегІа а шоай мукъагІа а фронтовикий мугІараштa юкъебахар дукха бІаьш эзараш коммунисташ.

Цу дерригача хІамаша Іалаьмате чІоагІа чІоагІйир бІуна юкъера партийни влияни. Ши бІаьи ах бІаьи эзар хІана бац аьнна болча политболхлоша, кхо миллион совгІча агитаторашеи политбІухошеи дикагІа дола морально - тІема гІулакхаш хьехар вай тІемахошта, дог цІенача советски патриотизмах кхебора уж ТІем тІа латтача эскара кІезигленнача доакъошка ахийта дукха политбІухой, мугІарера цІеэскархой гІулакхаш тІа сихха хьаллакхбора взводийи ротайи политрукаш, командираш а беш.

Боккхача лоархІаме бар хьалхашка латта декхар кхоачашдара тІаберзабаь бІуна юкъе беш хинна партийно - политически болх. Из бора вай тІемахой, шоай цІийи вахари ца кходеш, гитлеровцех лата, Даьхено шоаех тийша тІадиллача моллагІча гІулакха тІа тІехдика дисциплина кхоачашъе кийча хургболаш хьалкхебар духьа.

Парте Централни Комитетой Халкъа Комиссарий Советой яьча решенега хьежжа оборона комиссариато, Цеча Эскара Керттерча политически управлене командирашка, политболхлошка, политорганашка, партийни организацешка 1941 шера 20 июле яхьийтача шоай директива тІа яздора: «ХІанз, цІаккха ца ийшача тайпара, чІоагІа эш котало иккхарца бола безам, идейно кхоталулга, болата дисциплина, дика вІаштІехдаьнна хулга, Даьхе ехкаращцеи хийцаращцеи, дега кІаьдалца а йоакхо ца хиларца а, зовзачарца, хабараш дувцаш нах унзарбоахаращца, дезертиращца къахетам боацаш къовсам лоаттабелга, тІехъяьнна йоккха майрал, моастагІа эша а вaь котало яккхар духьа фуннагІа а ла кийча хулга, ког Іоотабалла йола советски лаьттан чІегилг бахьан долаш юххера цІий тІадам дегІацера Іобаххалца йолча хана, шоай са ца кходеш лата хІара цІеэскархо, командир, политболхло кийча хулга».

Партена ларагІен цо тІахьехам барахи лоацача хана бІарчча цхьа тІема лагерь а хинна дІаэттар мохк. ХІара тІемахочун, хІара советски сага вахара закон а хинна дІаэттар «Долла хІама фронта, долла хІама котало яккхара!» яха парте лозунг.

1942 шера гурале тІом болабеннача юххьанцарча ханаца нийсдича дикка чІоагІделар Советски Союза Герзашцара Низаш, тІема керда гІулакхаш Іомадир цар. ТІема юххьанцара, халагІа хинна ха тІехьашкахьа йисар. Шерра наступательни тІом бе кийчлуш дар Цеча Эскари Флоти.

Советски промышленностагара тІа-тІа дукхагІа танкаш, самолеташ, йоккхий топаш, автоматаш, кхыйола тІема техника ийе баьлар вай тІемахой. Из вІаштІехьдаьккхар парте кулгалхоша чакхдаьхача гІулакхаша: ерригa тІема промышленность мехка малхбоалехьа дІа а йихьа болх бе йолалийтар герза керда образец кийчйир из хьадара лакха темпаш Іалашйир. Из вІаштІехьдаьлар вай тылерча турпал къахьегамхоша—котало яккхар духьа шоай дерригa низаш дІатийннача болхло-

(Истедоалар 2-ча оагІо тІа).

МАШАРИ КЪАХЬЕГАМИ ЛОРАБЕШ

ГРОЗНЕРА ПРАГЕ КХАЧЧАЛЦА

ТІема тІа яьккха еррига а 242 Таманскин лоаман - стрелкови дивизеца яьккхай аз. 1941 шера Грозне вІашагІъеллар из дивизи, хІаьта тІом беш вай республикера Праге а кхаьчар.

Дивизи кертерча дакъа вай республика дахача къамаех, дагестанцех латтар. Ши бІаь гаргга саг Грозне хиннача пехотни училища выпускник юкъеваьхар дивизена, цул соагІа вай мехкдаьттан педагогически институтий студенташ бар.

Са дувца безам ба дивизе тІема гІулакхех, цуи бІухой деналах, майралах.

Эггара хьалхара тІом Харькова кІал Чепелево яхача моттиге бир оаха. Вай VI Армена моастагІчо баь го бохабе аьнна денна приказ кхоачашдеш яр дивизи. Бирса тІом бар из. ТІема техника дукхагІа а йолаш, дийнахь 15—16 контратека йора моастагІчо. Цхьабакъда уж ерригаш а цун низ а бохабеш юхатохар дивизе бІухоша.

Цу тІем тІа къаьстта белгалваьлар Грознерча № 13 йолча школа хьехархо хинна взвода командир воккхагІа вола лейтенант Гринько. БІухой шийна тІехьабоахаш хьалъура а гІетта: «Валар хургда фашистски бІехалашта!» Яхаш цІогІа а деттаж танкашца дов доладир цо. ХІаьта гранаташ йийтта царех, массехк лота а йир. Дов деш велар из, цхьабакъда моастагІа тІех-м валийтанзар.

Цу тІем тІа майрали денали гойтар вай грозненцаша: 897 полка шоллагІча рота командира Ш. С. Абрамова, хІанз советски Союза турпал а волаш мехкдаьтта институте хьехаш ва из, взводай командираша Л. Т. Краснова, В. Соловянова, П. Я. Федоренкос, кхыбараша.

Цул тІехьагІа лоаман - стрелкови аьнна цІи а енна Эльбруса районе уллача Кавказа керттера дукъ лораде задани елар тхона. Къулбехьенгахьа наступлени а еш Тийрка йисте, Кавказерча керттерча дукъа лине тІа кхаьчар моастагІа. Мехкдаьтта районашта — Грозненеи Бакуненеи тІакхача гІертар из. «Цхьа гІа тІехьашка ма баккха» аьнна вай паотеи главнокомандованен приказ кхоачаш а деш майра дукхьала уттар моастагІчоа дивизе бІухой, хІара лаьттан чІегилг бакъаи бирса тІемаш дора. Юххера а моастагІа воккхаваь Кубана тІехьашка кхессар саха. Цу тІемашка къаьстта белгала дар взвода командира Фадеева, рота командира Бекбузарова, сержантий Сулимова, Конова гІуланкхаш, денал, говзал.

Вай Даьхен дукхача къамий морально - политически цхьоагІо хьахьокхаш моттиг нийсъелар дивизе. Лейтенанта Федяева взвод Донгуз — Орун — Баши яхача лоаман дукъ лорадеш яр. 4200 метр лакха яр из моттиг. Эрсех, нохчех, гІалгІаех, азербайджанех, дагестанцех, казахех иштта кхыча къамий викалех латтар из взвод. ВІаши новкъостал деш, халача минуташка шоай гадоахаш барттайна взвод яр из. Беташ беш «интернационал» оалар цу взвода бІухоша. Цкъа моастагІа волчахьара кегабеннача эрсий меттала «Русь, шоай ялдашаш тха румынех хувций оаш — цхьатара бІухой ма бий уж» аьнна дешаш хьахезар. Из хьакеза взвод боарам боецаш эгІаз̧яхар. хІаьта из къаьстта новкъа хиннача казаха ТабийбаевагІ моастагІчун пулеметни бІы хьа а лека «ПТР» топ еттаж из бохабир. Цул тІехьагІа тІом чакхбаллалца фашистоашта къиза еттаж тІемаш деш дІаяхар из взвод.

МоастагІа Кавказски кертерча дукъа тІехьашка кхессачул тІехьагІа Шалесугская, Абинская, Крымская, иштта кхьйола станицаш мукъайоахаш хилар тха дивизи.

ЦІаккха бицлургбоацаш дага латт сона Таманера моастагІа эккхаеш оахоша баь тІом. Из моттиг мукъайоаккхаш къаьстта белгалъяларах «Таманская» аьнна цІи елар тха дивизена. Цига 30 танк; 25 противотанкови оруди, 53 миномет, 45 дает йохайир оаха, 3866 моастагІчун эпсарь бІухой вийра.

ТІема позицешка гІолла чакхвоалаш укх тайпара сурт бІаргадайра сона: бІарчча хиннана хьух гудургаши цІагаргаши мара хІама йисаяцар. Ерригa участок аьхаяр бомбашеи йокихача топашеи. Массанахьа астар вІашагІъийна моастагІий дакъий уххар.

Цхьа тІемаца разведка еш яр тха 900 полк. Цунна къейоагІача цхьан ротана дукхагІа низ а болаш контратака йир моастагІчо. Пулеметчик вийра. Района го ба волавелар моастагІа. Цу минота пулемет бе аллар фельдшера Желунова Любас. Из еттаж лаьгІадир цо моастагІчун мугІараш. Дийнахь серралца лаьттар тІом. Толам балензар моастагІчун.

ЦІена а седкъа орден елар Любайна.

Керчь мукъалккхарах ЦІеча байракха орден елар тха дивизена. Цига къаьстта белгалбаьлар тха дивизе дукха хинна якуташ. Топ нийса тохар царех хІаране.

Херсон мукъайоаккхаш къаьстта майрали денали гойтарах Советски Союза турпал яха цІи елар старшинана И. С. Бурлана. Кхоъ моастагІчун пулеметни точка йохаеш 115 фашист вийра цо цхьанне. Цо санна турпала гІулакхаш хьахьекхар кхыча бІухоша а.

Севастополера гитлеровцаш лелхабаьчул тІехьагІа, салаІа яхийтар тха дивизи. ТІем тІа байнача тхоай новкъосташта Балаклава яхача моттига юкха «ЦІи йоацача» гув тІа обелиск оттайир оаха, хІаьта цунна кІал вежарий каш а даьккха цига байнараш дІабехкар.

ХІанз из обелиск а вежарий каш а Севастопола исторически музея учете хьаийцад. Даим гІулакх деш а из даим лорадеш а ба школа дешархой.

1969 шера май бетта город мукъаьяккха 25 шу дизар дездеча дийнахь дивизе 5 эзар ветеран хилар цига вахa. Царех 15 саг Грознера вар. Хоза тІаийцар тхо цига. Оахоша тІемаш даьча моттигашка гІолла чакхдаьлар тхо, байнараш дагабехар, цар сийна вежарий каша тІа зизаш дехкар. Дукха дар тха дувца, дагадоха.

А. ИВАНОВ,
дивизе командира заместитель, отставке вола подполковник.

ЦАІ САННА МАССАВА А...

Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІом болча хана берригa советски нах санна, шоай са ца кходеш къизача моастагІчоа — фашистски Германена дукхьалъэттар Нохч-ГІалгІай республике дахача тайп-тайпарча къамех бола нах. Цар турпал гІулакхаш дувцаш тІема шерашка газеташ тІа арайийна тайп - тайпара материалаш вешатох оаха лохехьа.

ГВАРДЕ КАПИТАН ШАИПОВ

Гварде капитан Шаипов Іийсайна тІем тІа карагІдаьннача гІулакхех лаьца «Сталинское Знамя» яхача газета тІа араяьннача корреспонденце тІа язду.

«Из керте лаьттача дукха йоккха йоацача бІухой группа 12 сахьата майра тІом бий гитлеровцаща, 250 немец вийра, ши танки массехк машини йохайир, боеприпасаш чуйола склад эккхийтар. Нов. Шаипова еннай ЦІеча байракха орден. Из хоам кхаьчар ва ваьхача моттиге, цудухьа Атагински района колхозаша доккхал ду шоай юртахочоа - бІухочоа карагІдаьнначох, кхы тІа а дукхагІа новкъостал де лерхІ цар ЦІеча Эскара.

Полке Іомаяь цо тІема говзал, снайпер хиннав, пехота масса дола тайпа герз Іомадаьд, дикагІвола агитатор а хиннав. ХІанз гварде капитан Шаипов редактор ва дивизонни газета.

Цу дийнахь, массаза а санна, хьалхарча позишешка венавар из, ше арадаьккхача «Сталинское знамя» яхача газета номер енаяр, керда арахеца езача номера материал кийчъеш вар.

Редактор кхаьчача подразделене моастагІчун позицена дов доладе аьнна сиха приказ кхаьчар. Цу подразделенеца цхьана тІом бе вахар нов. Шаипов а.

Хьалха болха бІухой нах бахача пункте чукхаьчар. Цхьабакъда, тІом беча хана редактор а юкъе волаш йола йоккха йоаца гвардейски группа — берригa 45 саг шоай подразделенех дІакъоаставаьвар юкъе чуеннача моастагІчо... Массехк окоп хьалаьцар гвардейцаша.

Хьалхашкахьара аккхарна хьаеттаж яр шиъ немецки крупнокалиберни пулемет. Шаипов бІухой группаца цхьана сангарашка гІолла тІавахар пулеметашта, гранаташ теха йохайир уж шоай расчеташца. МоастагІчунгара хьаьхача окопашка чІоагІ а бенна Іохайхар гвардейцаш.

Сатоссача хана немцаша контратака йолайир. Цар хьалхара мугІараш кхоачаш наькъа тІа а далалехьа вай окопашкара, сангарашкара етта йолаелар пулеметаш, автоматаш. Шоаш дийрхІар ца хулаш моастагІчун цІий Іодахар.

Аьтта оагІорахьара тІом болабир моастагІчун блиндажера. Гварде бІухо Курапцев амбразура юхе дІатІа а ваха массехк гранат техар хьаетташ латтача моастагІчун пулемета. Пулемет ца ювлаш сецар. Блиндажа чиІ кІезига хьа а йийлла хьаарахьежача моастагІчун эпсара меттахь топ техар Шаипова. 40 метр мара гаьна йоацача немецки кхаь окопа чура бу тІом чІоагІа новкъа бар Шаипова группана. Вай бІухоша моастагІчунца тІом а беш, окопашта техкаш тІаваха аьттув баьлийтар бІухочун Наприенкона. Массехк гранат чукхессар цо окопашка. Немецки 13 салте вийра.

Шаипова группа кхы а кхо окоп хьалаьцар. Цул тІехьагІа дорхбенна тІом болабир моастагІаша. Цу хана лаьгІлуш латтар денал долча бІухой мугІараш. Шаипова шийн блокнот хьа а даьккха яздир. «Патронаш кхоачалуш латт. Тхоашта новкъостала ниа тІабарг хьеж тхо. Низаш цхьатара доацача тІем тІа тхоаш дой а, гвардейций сий доадергдац оаха». Цу записка вайбараш болча текхаш вахар бІухо.

Делкъел тІехьагІа сахьат даьнача хана наблюдателa хоам бир: аьтта оагІорахьара йоагІаш танкаш я. МоастагІчун машинаш тха окопашта тІайоагІаш яр. Дийна юхевисараш 18 саг мара вацар. Вронебойно - зажигательни пхорчаца гвардейцаша лотайир ши танк.

Немцаша хьатІаззар крупнокалиберни минометаш, кердача низаца тІаболабелар моастагІий. Ювла йолаелар моастагІчун артиллери. Окопашта тІера сигале йоагаш санна хетар, лаьтта эгар, хІама хьахазийтацар лелхача снарядаша. Цу хана дийна юхевисар 9 гвардеец мара вацар. Уж боханза болаш майра дукхьа латтар моастагІчунна.

Станкови пулемета тІа а ваха тІом бе волавелар Шаипов, топаши автоматаши бе ехкар човнаш хиннача бІухоша а. Нийса еттача тха топаша легабора немций, хІаьта тІа-тІа керда бараш ухар. Цига вийра Бандик. Крупнокалиберни пхоно чов яьр Шаиповна. Чов а яь цІий Іохаш вар группера Китаев.

— Вайбараш боагІа! — аьлар хала чов хиннача гвардейца Наприенкос. Шаипов сахьетам чу воацаш уллар.

— Дийна ва! — аьлар гІад а ваха хьатІакхаьчача бІухочо.

Шийтта сахьата Шаипов группа баьча тІем тІа дукхьала редактора Шаипова ше вийра 50 немце, йохайир цхьа танк, кхо автомашина.

1943 ш. 16 май.
«Грозненский рабочий» № 103 (6418) («Сталинское знамя» газета тІара).

ЛЕРГЙОАЦА ЦІИ

Хьамсара даьй, йижарий, — яздаьд Алексеева. — сатоссаш латт, тІаккха тха эскадрильи моастагІчунца тІом бе гІовгья. Аз хьалхара беш бола тІом ба из. ТІом-м тІом ба. Сайх фу хургда хац сона. цхьабакъда аз немцашца тІом бергба тІеххьара цар самолет йохаяь чуяйталлца советски сигале фашистски гІаьрахоех мукъаяккхалца. Са дегІаца цхьа цІе тІадам болча хана латаргва со моастагІчох.

Сатоссача хана летчик Алексеев шийн тІема машинаца немецки позицеш йолчахьа вода.

Хьалхара тІом бе вахача хана дукха аьттув балензар Алексеев Николаи. Цхьаккха самолет йохаяь чуйита вІаштІехьдаланзар.

ШозлагІа тІом бе вахача хана Н. Алексеева йохаяь чуяйтар хьалхара немецки самолет. МоастагІчун самолета мотов снаряд теха парх зьнна бохабир цо. Йоага а йоагаш чукхийтар моастагІчун самолет.

ДІахо хІара тІом бе мел вахача хана кхы а керда коталонаш яха волавелар из. Цох лаьца авиационни газета яздора: «ВоккхагІволча лейтенанта Хасина йиъ самолето чІоагІа лорадора лаьттара эскар. Малх болча оагІорахьара парна атака йир моастагІчун «Мессер - Шмитт - 109» яхача бархІ самолето. ЛаккагІа урагІъяха аьттув болаш хиларах, Хасина самолета цІог долчахьа яла аьттув баьлар шин моастагІчун самолета. Командира иштта кхерам тІабессача хана старшинас Алексеева цІаьхха шийн самолет юкъа а хьовзаь шийн дегІи, самолети дукхьалдаьккхар командира тохача герза. МоастагІаша тоха герза цун самолета кхийтар. Шийн самолет йохаяь йоллашехьа немцаша атака йир Алексеева, йохаяь чуяйтар фашистски самолет. Вож самолет ше йохайир командира. Цига хинна дов чакхдаьнначул тІехьагІа Алексеева шийн йохаяь самолет аэродроме дІа а йига хьовзам боацаш Іохоайир.

ТІема газета язду цкъа Алексеева 3000 метр лакха гІатта а гІетта баьча тІемах лаьца. Гварде зІамагІвола лейтенант Алексеев ялх моастагІчун самолетаца денал долаш летар шийн самолетаца. Царех шиъ чуяйтар цо, вож йиъ йохайир.

Денал долча летчика цІи хевача летчиквий цІерашца йоахар.

Дукхьал цхьан шера 102-зза тІом бе гІеттав из. 35-зза сигала тІом беш хинна из, 11-зза моастагІчун колоннашта бомбаш чуйийттай, ворхІ зенитни установка йохаяьй. 21 моастагІчун самолет йохаяь чуяйтай.

ТІема летчика паччахьалкхено елар ЦІеча байракха орден. ЦІеча седкъа орден, цхьоалагІча степена Даьхен тІема орден. «За отвагу яха медаль». укх шера 25-ча августа цунна елар Советски Союза турпал яха цІи.

12-ча июле сигала тІом беш волча хана Орловскена тІа летчик Николай Алексеев вийра...

1943 ш. 29 октябрь.
«Грозненский рабочий» № 221 (6536). Материал кийчъяраш:

М. ШАХОВ,
Нохч - ГІалгІай центральни госархива воккхагІвола Іалман болхло.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЦУ ДЕНОШКА

1939 шера Грозненски мехкдаьтта институт чакх а яьккха Украине болх бе дІахьожаваь волаш арме вигар со. Севашски мотострелкови дивизе танкови части политрук волаш вар со. Советски Союза Финляндецара довзув лораде яхийта хилар тха дивизи.

Иштта эскаре гІулакх деш лелаш шу чакх а даьнна Одессе юха ера тха часть. Укхазара Мелитопольски тІема - авиационни училище деша вохийт со, мехка штурманаш эша ха яо из чІоагІа.

Цига училище деша вагІаш хьоашал тессар аз вай мехкахочуница, тІехьагІа моастагІчох майра латаш шийн цІи хазийтача, Нааранерча Мальсагов Ахьмадаца. 1941 шера август бетта училище чакхъяьккха Ахьмад дукхагІа моастагІа кхотавеннача лата дІавахар, хІаьта со училище преподаватель волаш витар цхьан юкъагІа. Кривой - Роге, Никополе. Днепропетровске долха наькъаш лорадеш хилар тха юхедисача курсантех вІашагІъелла штурманий группа.

18-ча августе Днепропетровск моастагІчох цІенъеш лоаттабьча тІем тІа хилар сона хьалхара чов. ДІахо... Меллий уж хийца моттигаш, керда хувттаденна доттагІал, дІабийхка новкъостий...

Къаьстта дувца безам бар са сона шозлагІа човнаш а хулаш Ростова уллув иллача Орловская яхача моттиге лаьттача тІемах.

— Сталинграда, Пролетарска, Куберле чакх а яьнна Ростова юхе гІертаяр тха учебни батальон (полка нийса лоархІар из цу хана).

Геттара чІоагІвеннавар Орловске моастагІа, цул совгІа командир цхьан довна юкъе вайна, деррига декхараш сона тІадисар.

1943 шу. 14 январь. Дика дагадоагІа сона из ди. Гитлера чІоагІа лоархІаш хиннача фельдмаршала Майнштейна группировкана дукхьал овтта дийзар тха цу хана. Мело догІа а делхаш дар из ди. Цхьабакъда бийса гІоръеш шийлен баьден ера. Массехк дийнахь са ца лоІаш дов даь кІаьдбенна салтий, эттача сатемо гІадбига, шо - шоай уйлашка баха багІар. Цхьабакъда дукха ха ялалехьа хьалхашкахь цхьа морх санна тхоашта тІадоагІа эскар зийра оаха. Йовхьамаш сийрдаьнна гІадбахар берриташ а, тхоашта доагІа оарц да моттаж дар тхо из. Тхо чухиннача отара цхьан корагара шоллагІча корага а ваьнна дикха хьежача бІунал гаьнна хьалха ваьнна воагІача кхаь эпсарах хайра сона тхоашта тІавоагІар моастагІа волга.

— Герз далийта, — сай новкъосташка а кхесса, корага латтача пулемета тІаведар со. Мангало буц санна кхоккхе а эпсар Іовиллар яьннача топаша. Цу сахьате корах чубенача пхоно дохадир са аьтта кулг. Аьттехьа, аьрдехьа, тІехьашкахьо дІа мел хьежача моастагІчо гобаьбар, нийсса тхона тІайоагІар массехк танк. Эттача хьалах кхета кхелехь танкаша чудихьар отар. Кагбенна чубоагІача бІоагІа кІала бихьа аьчар цу юкъе са ког.

Бакъда моастагІчоа вІалла ца хийттача тайпара дукхьал эттар тха батальон, майра леташ 40 танк йохайир. 80 гарггача саго шийн са Іодиллар цу наькъагІа, бакъда моастагІаш хьачу-м битанзар. Цу довна юкъера Сталинградерча госпитале вихьар со.

Цигара араваьлча Донбасе, Крым мукъайоаккхаш дакъа лаьцар аз 87 Краснознаменни Перекопски стрелкови дивизена юкъе волаш.

ВорхІ паччахьалкхен совгІат хьожадир сона цу тІем тІа. Цу юкъе: ЦІеча Седкъа орден. «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией» яха а кхыйола а медалаш йолаш.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски бурув тохара балха управлене НОТ-а начальник, воккхагІвола лейтенант.

ДАЬХЕ ЛОРАЕРИЙ БОККХА БЕХКТОКХАМ

(Йистедоалар. Доалалур І-ча оагІо тІа).

ешен колхозхошен шоай са ца кходеш къахьегар бахьан долаш.

ТІема кердача техника ларда тІа толаме чакхдоахаш дар бІун массе тайпа герзаца кхы тІа а кийчделга, Хьалкхийра тІемахой кадраш а. ТІом латтача юкъагІа керте эйттар халача тІема хьалашка бІуна кулгалде, моастагІа эшавеш хІамаш етта ховш бола командираш. Советски командираша тІабийраза Іомайора тІема опыт, кІоаргйора тІема знанеш, тІом бара говзал шаьрйора. Бокъонца чІоагІ а енна дІаэттар эскара подразделенешта, доакъошта, соединенешта керте лаьтта кадраш. Квалификаци лакхйир бІуна кулгалдеча хана командирий ког гІортолга а хинна дІаэттача штабий болхлоша. Цу цхьан ханна лакхбелар командирий политически кхетам а.

Юххьанца тІом болабеннача, эггара халагІа йолча хана командни кадрай тІема говзали политически кхетами лакхбара гІулакха Іалаьмате боккхача лоархІаме хилар тІема комиссарий институт. ХІаьта моастагІа юхацоцаваьча хана, Советски Герзашцарча Низаштa хьалхашка керда декхар эттар — наступлени йолаелга, берригa немецко - фашистски гІаьрахой советски лаьттан тІара лелхабелга. Шерра дІаболабе безача наступательни тІем тІа Іалаьмате лоархІаме дар командирий инициатива дукхагІа лакхъелга, бІуна кулгалдеча хана сихен говзен решенеш тІаийелга Іалашдар, къаьстта а тактически яраш. Из теркал а деш, парте Центральни Комитето 1942 шера 2 октябре тІема комиссарий институт дІаяккха а йизза единоначали юхаоттае а лаьрхІар. Парте ЦК-ас белгалдоахар, немецко - фашистски гІаьрахоща лоаттабеча Сийлахь - боккхача Даймехка тІемо командни кадрай денал чІоагІдаь, тІом бара дикка йоккха опыт Іоаяь, тІемен политически гІулакхех кхийттен чІоагІбеннеи бола дукха кердa талантливи командираш хьаоттабаь хилар. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа тІа йоахар: «...ХьатІакхаьчай ЦІеча Эскарера тІема комиссарий институт дІаяккханза, йизза единоначали оттаянза, бІу тІа беча балха ерригача оагІошта хьалхара бехктокхам берригa а командирашта дІатІабилланза баргбоаца ха».

Советски халкъ тІагІерттан хьалхашка лаьтта декхар кхоачашдара тІадерзадаьи дугар Коммунистически парте моастагІа эша а ваь котало яккха. 1943 шу тІом латтача юкъагІа овлангара эргалонаш хинна шу дар: Сталинграда юххеи Курска юххеи баьча тІем тІа вай бІуво яьхача коталонаша хІалак хулча дІакхоачайир фашистски Германи. ХІаьта цул тІехьагІа гитлеровски вермахт йохайир Украине, Белоруссе, Прибалтике, Варшаваней Будапештен, Берлина а Прагана а юххе.

Вай майрача бІуво немецко-фашистски гІаьрахошта хІалакбеш хІамаш йийттача цу дерригача тІемашка атаке ухача хана хьалха латтар коммунисташ. Эггара бехктокхамегІеи кхерамегІеи йолча участкашка хулар уж, тІахьехама дешапеи доккха къонахчал, денал, майрал шоашкара гойтарцеи новкъостий дегаш ура а увттадеш. Аьлча кхоачам ба, тІем тІа майра латарах Советски Союза Турпала цІи еннача 11603 тІемахочох кхо дакъа бараш парте членаши членалла кандидаташи хинна хилар. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа Даьхе бахьан долаш шоай вахар дІаденнад 3 миллион совгІча коммунисто. Цар метте парте мугІарашка дІаэттар керда салтийи эпсараши. Цхьанахьа траншея чу е землянка чу дІатарбеле, йоккхача топа гильзах яьча бусйоагорга серрдалонагІа, цар лоаца яздора: «Лата чуводаш, аз дех сох коммунист лархІар» ТІом чакхбоалача хана 3,3 миллион совгІа, е парте составах 60 процент коммунисташ бар эскара мугІарашка. ХІаьта тІом лаьттача шерашка берригa а цун мугІараштa юкъебаха советски нах 5 миллион совгІа бар.

* * *

Социалистически Дай-мохк лорабелга, СССР оборона, Советски Герзашцара Низаш чІоагІделга КПСС, дерригача вай халкъа декхарагІа дола декхар санна, социалистически паччахьалкхен лоархІамегІара функци санна лаьрхІал Коммунистически партен Советски правительствап массаза а, хІаьта иштта хІанз а лоархІ. Колхозхой кхоалагІча Еррига союзани съезде ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева хьакхайкадир: «Парте ЦК-аси вай мехка правительствап долла хІама ду вай оборона массаза а низ болаши тешамеи хилийтар духьа, вай мехка кхерамзле тешаме Іалашъяра хиланза дарг мел доаца хІама долаш Советски Союза сийлахь Герзашцара Низаш хилийтар духьа, сийлахь-йоккхача социалистически содружества хьашташ вай вежарашцеи союзникашцеи — социалистически паччахьалкхенашца цхьана тешшаме лорадар духьа».

Массава а тІема гІулакх де декхарийла веш дола 1967 шера октябре СССР Лакхехьарча Совета сессе тІаийця Закон а хІаьта иштта укх тІеххьарча шерашка парте Центральни Комитетои Советски правительствап тІема строительства дешай хьакъехьа тІаийца дукхха кхйола лоархІаме решенеш а — Советски Союза Герзашцарча Низий парте халданза еш йола йоакхо къаьгта хьахьокхилга. Цу решенешка оттадаьд эскареи флотеи кийчо дІахо эргайоахаш тоаелгеи лакхъелгеи.

Парте чакхдоаха гІулакхаш бахьан долаш советски экономика Герзашцара Низаш кхоачам болаш Іалашдаьд ядерни герзаца, тайп-тайпарча гаьналга кхоачаши гІулакхашта лаьрхІаи йолча ракеташца, хьашт долчахьа ласташи ядаши йолча самолеташца, керда-ча танкашца, хи кІал гІолла лелача атомни лодкашца - ракетоносцашца, управлене автоматизировании системашца, хІанзарча артиллереца, бронетранспортерашца, техника дукххача кхыча тайпашца.

Толаме дегІаух Герзашцарча Низий геттара керда тайпа—стратегически гІулакхашта лаьрхІа ракетни бІу. Іалаьмате йоккхий тІема торонаш шийн кара йолаш бола низ тахан СССР оборонни низа лард я. ЧІоагІа боккха хиннаб лаьттан тІарча бІун довдара низ, хІама тохара низ. моллагІча оагІорахьа калай ластар. КІоаргга хувцамаш хиннад фегахьара тІабоагІача тІема духьалара мехка оборона бІуна юкъе, ТІема-Фегарча Низашка, ТІема-Форда Флоте.

Советски тІема доктрина теркалду дунен кердача тІем тІа, нагахьа санна империалисташа из хьоабой, кхы меттавоагІаргвоацача воаккхаш агрессор эшавара Герзашцарча Низий дерригача тайпашеи берригача бІун тайпашеи цхьана чакхлаха дезаргда шоай гІулакхаш.

«Къаьнара» оалаш долча вай Герзашцарча Низий тайпай хІанз цІи мара къаьнара яц, цар чухьара чулоацам — герз, тІема техника, уж вІаштІехьдахар, цар тІема декхараш, уж кхоачашдара способаш — овлангара денз хувцабеннаб. Бокъонца хІанзарча тІемо дІадехараша ма яххара кийчдаьд уж.

Цхьабакъда, Советски Герзашцарча Низий тІема чІоагІал герз тІехдика хиларах лаьтта Іац. БІазза чІоагІагІа хулийт из цу бирсача герза доал дераш тІехдика морально-тІема гІулакхаш доахкаш бола советски тІемахой, тІемахой-патриоташ, тІемахой-интернационалисташ хиларо. Иштта кхебаьб уж Коммунистически парте.

Тахан социализми коммунизми хьалъеш доахкача халкъий машари кхерамзлеи лораеш латт Варшавски Договора мехкий Герзашцара низаш. МоллагІа империалистически агрессор хІалакве тоъаргболаш низ ба цар кара. Цхьана еча ученеша шаьра хьахьекхад, фашизмана дукхьала цхьана лоаттабьча къовсаме хьахинначеи цІийца чІоагІдаьчеи, дохаргдоанзча доттагІалца вІашагІдийзаца вежарашха долча эскарий тІемахоша цхьана леладу буввзама гІулакхаш толаме чакхдоахаш хилар.

Турпалча советски халкъо хІанзле а шийн къахьегама коталоний счет хьайийллача кердача пятилетка Іалашдергда Советий Мехка оборонни низ дІахо чІоагІбелга. Вай Герзашцара Низаш чІоагІ а деш, Коммунистически парте советски тІемахой хьалхебу Даьхенна боарам боацаш чІоагІа мутІахьа хургболаш, дег чу советски патриотизм йолаш, Дай-мохк лораберий боккха бехктокхам шоашта тІалаттилга ховргдолаш.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа вай Герзашцарча Низаша турпал котало яьккха 26 шу дизара советски халкъ накъадода Коммунистически парте XXIV съезд дерригача халкъа политически хьинар чІоагІа айлаьча хьалашка. Советски тІемахоша съезда рапорт лу: фе латт уж Сийлахь-боккхача Октябра карагІдаьннараш лорадеш, тІабийрза эргайоахаш тоаю тІема говзал. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкий вежарашха долча эскаращца цхьан мугІаре а латтаж уж массаза а кийча ба шоай патриотически интернациональни декхар лизза а довргІача тайпара а кхоачашде.

«Агитатор» яха журнал 1971 шера апрель.

ДЕНАЛ ДОЛЧА РАЗВЕДЧИКА НОВКЪОСТИЙ

Республикански краеведчески музее къаьстта теркам тІаоз укх деношка Сийлахь - боккха Даьхен тІом хиннача шерашка партизански болама юкъе дакъа доацаш хиннача вай мехкахошта хетаьча кердача экспозице. Цу темах йолча материалаштеи документаштеи юкъе дукхагІа уйла тІаозаш я сийленца цІи хезача Советски Союза Турпала Дмитрий Николаевич Медведева кулгалдеш хиннача легендарни разведчик Советски Союза Турпал Николай Иванович Кузнецов юкъе хиннача партизански отряда юкъе дакъа лаьцача разведчикех дувцаш йола материалаш. Укхаза бІаргаго йиш я вай мехкахой Белов Иван Васильевича, Цороев Дудий Іаддала, Иванов Алексей Александровича суртаиш. Ховш ма дарра вай мехкахошта карагІдаьннача денал долча гІулакхех Д. Н. Медведева дийцад «Из хиннад Ровнона юххе», «Са чІоагІа дараш» яхача шийн книжкаш тІа. Бакъда цо уж цар тІа буви партизански цІерашца теха. Масала, Цороев Іаддал книжкаш тІа вув разведчик Володя волаш.

Стенда тІа да Цороева Іаддалий сурт. ЗІамагІа вола лейтенант І. Цороев полковника Д. Н. Медведева партизански отряда разведка начальник ва. МоастагІчун тыле денал дола гІулакхаш дарах І Цороевна еннай ТІема ЦІеча Байракха орден. ЦІеча Седкъа ши орден. «Даьхен тІема партизан» яха медаль.

Сурта тІа ва А. А. Иванков, отряда хьалха хиннача комиссарца полковникаца С. Т. Степановца цхьана латташ. Грозне венавар из шийца цхьана тІом беш хиннача новкъостащца вІашагІкхета.

Хьалха хиннача комиссарь музейна деннад наггахьа мара нийслуш доаца массехк фотодокумент. ХІанз уж кердача экспозице хьахьокхаш да. Царех цхьанне тІа я десантникий группа. МоастагІчун тыле бахийта уж кийчбаьча хана даьккха да из сурт. Царна юкъе ва вай мехкахо І. Цороев а.

Вокх фотографе тІа вай разведчик Николай Иванович Кузнецов немецки эпсара Паулъ Зиберта форма а ювхаш ва. Из барзкъа дувхаш хиннав Кузнецов фашистий тыле болх беча хана. Из сурт даьккхад тІом чакхбаьнначул тІехьагІа партизански отряда штабе йиса хиннача пленка тІера. Кузнецов - Зиберти шийна вовзаш волча СС эпсарца штурмбанфюрерца Диппенца шийца «Тодт» яхача фирма викал Генес а волаш вІашагІкхийттача даьккхад из сурт. Цига хиннача вай разведчика Приходькос лочкъаьь хиннай из пленка, сурташ ца дахийтар духьа. Иштта кхьчад из сурт вай музее хьалха хиннача разведчикага С. Т. Стеховга гІолла.

Цхьан сурта тІа ва А. А. Иванков. 1962 шера городе Ровне Советски Союза Турпала Н. И. Кузнецовна дегІа памятник хьаделлача из волча хана даьккха да из.

Каст - каста воагІа А. А. Иванков музее. Музее баьхкача наха дувц цо тІемах шийна дагадоагІараш, тІем тІа хиннача шийн новкъостех, доттагІех.

60 шу даьнна саг ва А. А. Иванков. ХІаьта а дика лелалуш ва из. «Грозгазстрой» треста управлене экономист волаш болх бу цо. Айхха бувзам лоаттабу цо шийн хьалха хиннача партизански отряда комиссараца С. Т. Стеховца. Ше тІема ветеран хиларах гарга А. А. Иванкова дукха болх бу эскаре болхача кагирхошца Укх деношка цо беседаш ю къонача болхлошца Советски Эскарах, цун сийдолча наькъах лаьца.

В. АЛАЕВ.

СОВЕТСКИ ЭСКАРЕ ГІУЛАКХ ДЕШ ВА ВАЙ МЕХКАХО

Ачхой-Мартана военкоматера Советски Эскаре гІулакх де вахар Валарг тІара зІамига саг Мержоев Висит. Эскаре волча укх цхьан шера цо а гойтад ше мел денал долаш ва. ХІанз Висит а ва «Советски эскаре тІехдика доакъашхо». И ва штангах хьалхара разрядник, ейгача атлетика шоллагІа разряд а цун.

Висита дада Мержоева Совдат Валарг тІа вах. Цунга а денал воІа хьакъехьа дола каьхат. Виситас гІулакх деча эскара тІема даькъа замполита Дабижа Вячеслав Ивановича язду:

«Дукха еза Мержоева Совдат, хьа воІ Висит дІкала вовзаш ва. Комсомолец Висит хьалхле лелаеш ва отделене. Баркал шоана Висит иштта дика хьалкхеварах.

* * *

А. Заиин а, В. Мержоев а санна, вай республикера бада Советски Эскаре дика гІулакх деш бола кагирхой дукха ба.

Х. ГАЛАЕВ.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 8 май, 1971 шу.

РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Парте XXIV съезда яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева цхьайолча областий, краий теркам тIаберзабир хьажкIаш дIаюв лаьтташ бокъо йоацаш кIезигдалийта хилара. Из дош Нохч - ГIалгIай республикана а доагIаш да.

Вай республика хьалашка лоархIаме хьаст ба хьажкIаш мехка къилбаседехьарча районашта фу телар а ялати хьайбашта моша доакъари алсамдахара а. ХIаьта а, укх тIеххьарча шерашка цу культура еш йола терко лаьгIъялийтай республикерча партийни, советски, юртбоахама органаша. Цу гIулакхо кIезигдаьд дIадув лаьтташ, лохбалийтаб хьувкъам, кIезигдалийтад деррига доаккхаш дола ялати моша доакъари, хьайбаш доакъарашца Iалашдара гIулакх толхададь.

13 апреле Нохч - ГIалгIай Министрий Совето дийцар «Республика колхозашкеи совхозашкеи хьажкIаш дукхагIа яхара де дезарий хьакъехьара» дош.

Белгалдаьккхар, юрта боахама Министерства, «Скотопром» треста, «Грозвино», «Консервплодоовощ» объединеней оагIонгахьара тIахьожам ца хиларахи доагIар диаза дIадехаш ца хиларахи пайда а эцаш, МалгIабика, Наьсарен, Урус - Мартана, Шаьла, Сунженски районий кулгалхоша укх тIеххьарча пхе шера йоахаш йола хьажкIаш дикка кIезигъялийта хилар.

5110 тоннагара 1660 тоннага кхоачаш кIезигъялийтай йоахаш йола хьажкIаш «Джалка» совхозе (директор нов. Алиев), «Горец» совхозе (директор нов. Яхъев). — 2849 тоннагара 1119 тоннага кхоачаш. «Назрановский» совхозе (директор нов. Плиев) — 5825 тоннагара 2098 тоннага кхоачаш.

Дуккхача боахамашка ялатийна лаьрхIа тоъал дукхача лаьтташка дIайийна хьажкIаш шерра - шера йов е хьувкъам геттара лоха а болаш, доакъарийна лаьрхIа чуэц.

Масала, хIара шера хьажкIаш дIаювча деррига лаьттаех пайда эцаш дараш 25 — 30 процент мара дац. Ачхой - Мартана района совхозашка ялат дакххара дIайийнача 1400 гектарах, ялатийна чуйицараш 787 гектар мара яц, хIаьта Урус - Мартана района боахамашка ялатийна лаьрхIа 2550 гектара тIа дIайийнача хьажкIех ялатийна лаьрхIа йийтараш 1613 гектар мара яц, хIаьта 1937 гектар доакъарийна йитай.

Геттара лоха ба хий дехкача лаьтташкара ялатийна лаьрхIа йоахача хьажкIий хьувкъам. Масала, Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе хий дехкача лаьттай 250 гектерах хIара гектара тIара 14,7 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккхай. «Терский» совхозе — 254 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 9 центнер.

Ачхой - Мартана, Шаьла, Грозненски райисполкомаша шоай заседанешка йийца я иц. чIоагI а яьш колхозийн совхозийн хий дехкача лаьтташка юртбоахама культурай хьувкъам кхебарах йола задаиеш.

Хьувкъам лоха хилари дIадув лаьтташ кIезигдалари бахьан долаш дукккхача районашка, колхозаша, совхозаша укх массехк шера вIаштта кхоачашьяц паьчахьалкхенга хьажкIаш йохкара планаш, сортовойн гибридини фу кийчделга юкъагIдоах.

Цу тайпара хьал нийсделар республикански юртбоахама органаша, горрайисполкомаша, колхозийн совхозийн кулгалхошеи специалисташеи хьажкIий мах ца белга хIаьз а IIадаккханзя хилараца, квадратно - гнездовой способагIа хьажкIаш дIаювлга телхадарца, хьажкIаш кхейра технологи эсала лелаелга могийташ хиларца, хьажкIаш дIаювча лаьтташка кхоачамболлаш органически минеральни удобренеш тессилга, хий дехкача лаьтташка дIайийнача хьажкIашта тоъал хий дехкилга Iалаш па дарца мара кхетаде йиш йолаш дац. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи хьажкIаш кхеераш хьалда цхьа нах бац, звеношта дIадийкъадац дукхагIа дола хьажкIий кхаш. ХьажкIаш кхееча механизированни звеньяшта доагIаш дола хьалаш хилийтац къахьегама овсарле лакха йолаш къахьегарай хьажкIий лакха хьувкъам кхебара тIайица декхараш кхоачашдарай.

ХIаьта, къаьст - къаьстача боахамийн хьалха латтача хьажкIаш лелаерийн балха результаташа хьахьокх лакха хьувкъам кхебе йиш хилар. Масала, 1969 шера Шаьла района Ленина цIерагIча колхозо хIара гектара тIара 44 центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккхар, 1970 шера — 36,5 центнер; цу районерча «Автуринский» совхозо хIара гектара тIара 36 центнер фуалъяьхача хьажкIий гулйир. «Джалка» совхозерча Саидов Бауде звенос 1970 шера хIара гектара тIа 56,1 центнер хьажкIаш кхейир. «Лермонтовский» совхозерча Матаев Берса звенос хIара гектара тIара 43 центнер фуалъяьхача хьажкIий гулйир.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето харцахьа лаьрхIаь республикерча колхозашкеи совхозашкеи хьажкIаш кхеяра кулгаллеш юрта боахама Министерства, «Скотопром» треста, «Грозвино», «Консервплодоовощ» объединенеша лелаю практика. лоархIамегIара декхар а даь республиканскийн районийн юртбоахама органий, колхозийн совхозийн кулгалхошта а специалисташта а хьалхашка оттадир хьажкIаш дукхагIа йоахилгеи цар хьувкъам лакхбелгеи, ялат дукхагIа даккхарай доакъарий база чIоагIъяраи КПСС XXIV съездо баь сопам кхоачашбара керттерча хьалех цаI из хиларах тарра.

Республика Министрий Совето юрта боахама Министерство, «Скотопром» трест, «Грозвино», «Консервплодоовощ» производственни объединенеш, райисполкомаш, колхозийн совхозийн кулгалхой декхарийла баьб хьажкIаш кхеяра даькъера кхоачамбоацараш дIададахара тIадерзадаь гIулакхаш сихха чакхдаха а хьажкIаш дIайийнача деррига лаьтташка ялатийн силосен лакха хьувкъам кхебелга Iалашде а.

«Сельхозтехника» республикански объединени декхарийла я оасар дохадеча макхилгашца, бустама дьшкасаьргаца, культиваторий урсашцеи лапкашцеи, колхозаши совхозаши кхоачам хиллал Iалашъе.

Министрий Совето райисполкомаши горисполкомаши декхарийла яь колхозашкеи совхозашкеи хий дехкача лаьттаех пайда нийса эцарах дола дош ший ханчахьа шоай заседанешка дувца а хий дехкача лаьтташка юртбоахама культурай хьувкъамах йола задаиеш чIоагIъе а.

Пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьегаш я «Чечингсельстрой» треста СМУ-4 Хрусталев Анатолий керте латта каменщикий бригада. Цо хIанз Грозне хьалдеш да 170 квартира хула цIа. Ер шу доладелча денз планал совгIа кхоачашдаь балхаш 65 эзар сома маьха да. Къаьстта дика къахьегаш ба каменщикаш И. Инаркаев, Д. Дошкароева, В. Каменичченко, А. Хрусталев, А. Иванников, А. Бабенко, кхы дукххабараш а.

СУРТА ТIА: А. Хрусталева (аьттехьарвар) кулгалду каменщикий бригада.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЖА ДАХКАШ ЛАТТ

Наьсарен района «Октябра 40 шу» совхоза жа дахкаш латт. Беррига а укх бIаьсти бахка безаш хиннар 1600 совгIа устагIа бар. Царех 1000 совгIа баьхкаб. 1050 совгIа Iаьхар баьб цар. УнахцIена да Iоахарий. Дахкача жа дикагIа кхоаб. Царна тел силос, концентраташ, хьажкIий комбикорм. ХIара отарера жа 4—5 сакмана дийкъад. Iоахарашта дика гIулакх деш, шоай низ кхо ца беш къахьегаш ба жа Iуй а сакманщикаш а. Зоотехника Кодзоев Iаббаса цIераш йовх дикагIа болча жа Iуй а сакманщикий а. Царех ба жа Iуй Дербицев Абдрахьман, Гасарова Хьанифа, Хамхоев Абдрахьман, Олигов Мухти, сакманщикаш Дербицева Хьава, коммунистка Шорф Мария, кхыбараш а. Дербицев Абдрахьманагара жа дахка даьннад. 564 жийно 630 совгIа Iаьхар баьб. ЦаI ца къастийташ уж хьалкхедеш а воалл из. 600 Iаьхар кхе а баь жена тIехьара дIакъоастабе дош деннад хьинар долча жа Iуно.

Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш я Гасарова Хьанифа а. Цунга ба 500 совгIа жий. Царех аханел совгIа дараш дахкад. Дош деннад. Хьанифас укх шера бIаь жийна тIехьара 105 Iаьхар къоастабе, 3,1 килограмм тха даккха.

Б. ГАСАРОВ.

ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ШУ ЧАКХДОАЛАШ.

Партийни дешара системера ер дешара шу къаьстта ший тайпара нийсденнад. Шу дIадоладеннача юххье ерригача звеньяшка Iомаяьй В. И. Ленина бIаь шу дизара хетаьнча торжественни собране материалаш. 1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча Директивай проект араяларца дувзаденна цун материалаш ларде яхкаьй дешара плана тIа оттаяь ер тема Iомаяра: «Iилма-технически революции парте экономически политикеи». Парте XXIV съезда болх йистебаларца цхьана нийсденнад дешара шу ше чакхдалар а. Цудухьа кхетадеш да, съезда материалаш юкъилгеи дIайовзийтилгеи партийни дешара системана юкъе ца доагIаш диса йиш ца хиннилга. Съезда болх чакх ма баьллинге а съезда документаш дIадовзийтарай Iомадараи тIаерзайир партийни Комитеташа партийни комсомольски дешара система, пропаганда массови формаш. Пропагандистски балха юкъмоттиге дIаэттай КПСС ЦК Отчетни доклад, нийслагIча пятилетка Директиваш, съезда решенеш. Юххьанцарча политшколашка, марксизма - ленинизма лардий школашка, хIаьта иштта комсомольски кружокашка а XXIV съезда материалаш Iомаяра 5-гара 6-нега кхачалца заняти е лаьрхIад. ЛадувгIарий уйля тIаерзаеш долча дешашта юкъе: «Дунеп халкъашта юкъера СССР гIулакхаш. КПСС арахьара политически гIулакхаш», «ХIанзарча этапера парте экономически политика керттера дешаш», «Общество социально - экономически дегIаяри парте декхараши», «Парти дегIаяри парте чухьарча вахара цхьадола дешаши».

Съезда материалаш лекцешкеи семинарски занятешкеи Iомаю марксизма - ленинизма университете, цун филиалашка, партийнии боахамеи актива районии школашка, теоретически семинарашка. КПСС XXIV съезда юкъмоттигерча проблемаех лаьца лекцеш еш, беседаш ю.

«Съезда материалашкара хьанийцача йоагIаш йолча темашца дIакхоачашъю пропаганда массови формай дешара планаш.

КПСС XXIV съезда материалех лаьца занятеш е пропагандисташ кийчбар духьа парте горкомашеи райкомашеи пропагандистий семинараш яьй съездо хьалхашка оттаяьча керттерча проблемаех лаьца. Цу балха царна доккха новкъостал даьл КПСС обкома пропагандистски группай членаша. Пайдана дар парте XXIV съезда делегаташа дийца хIамаш. КПСС обкома политически дешара цIено моттигера материал юкъе а йохийташ кийчъяь методически разработкаш еннай пропагандисташта. Партийни комитетий еррнгача библиотекашка парте съезда хетадьча литература выставкаш оттаяьй.

Съезда материалех лаьца занятеш яра практика хьахьокх, пропагандисташа аудитори, деша багIарий кийчоп боарам-теркалбеш хилча уж пайданагIа хулаш хилар. Дешара лакхерча звене ше нийса хилар хьахьекхад деша багIараша рефераташ кийчъяра система. Дешара шу, массаза а яхар мо, теоретически семинарашка, марксизма ленинизма университете, партийнии боахамеи актива районни школашка чакхдаккха оттаду цар Iомадеча общественни Iилма профило ма яххара йолча актуальни проблемаех лаьца теоретически конференцеш ярца.

Партийни дешара юкъерчеи юххьанцарчеи звеньяшка, комсомольски политически дешара системе занятеш ярен дешара шера итогаш ярен тематика ший башхалонаш я.

Цхьабакъда, из яле а е кхыяле а йолча звеной башхалонаш мичча бесса яле а, партийни комсомольски дешара еррнгача системана, пропаганда массови формашта керттердар да вахарца кхетаме бувзам лоаттабар. ЛоархIаме да могаяьча темаех хIараер Iомаеча ханеи цунах лаьца еча итогови занятешкеи преемственность Iалашъяра, парте арахьарчеи чурчеи политика, цун организационно - политически идеологически балха айхха бувзам хилар хьахьокхар. Занятей керттерча декхарех цаI сенах латт аьлча, из латт, КПСС ший дерригача гIулакхашка лоарзагIа ца йоалаш ленински наькъагIа йодаш, ленински теоретически тIехьаленах цо ког гIортолга еш хилар, вай паччахьалкхей дунен халкъашта юкъера авторитет, цун арахьарча политика аьттув балга, экономически культурни дегIаахара, халкъа вахара хьал тоадара оттаяь планаш кхоачашъелга бух соццача кхаьчача болхлоша, ахархоша, интеллигенце сакхетаме, тIагIертта къахьегарах, паччахьалкхен еррнгача кадрех тийша хилар хьахьокхарах.

Съезда материалашта шерра пропаганда е а, уж кIоаргга Iомае а еэаш хиларо партийни комитеташа хIанзчул дуккха а дукхагIа организаторски хьинар тIадохийтилга дIадехаргда. Уж гIулакхаш цхьа моллагIа йола лоацачча ханна йолаяь кампани а лаьрхIа дита йиш йолаш дац. Укхаза теркалде деза съезда материалашца бувзабенна беш бола пропагандистскийн хьехамеи болх хаддаьзеи тIа-тIа шерагIен, хIаьта ханага диллача бIаьхен беш хилар.

Цхьаькха лоархIаме декхар а диццалийта мегаргдац парте съезда материалаш Iомаяра болх вIаштIехьбоаккхача хана. Дешара еррнга материал Iомаелга лоархIаме да партийни дешара системе деша багIараша партийни балха юкъе дакъа лацара. ХIаьта съезда материалаш Iомаяро деша багIараша бахача наха юкъе беш бола политически болх чIоагIбе беза. Шаккха ца хиннача тайпара лоархIаме да из хIанз. Мехка а республике а тIагIертта кийчо еш я хоржамашта. 13 июне вайцига Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советей къахьегамхой депутатий моттигерча Советашкеи хоржамаш хул, хIаьта цу хьалашка IалаьмагIе боккхаьа лоархIаме да партийни дешара системе деша багIараша деш дола новкъостал. Выступленеш е эза цар агитпунктаниа а, квартирашка а, цIагIарча лекторешка а, лоацца аьлча, харжархой мел болча моттигашка. ХIара харжархо дIакхетаве веза съезда материалий кIоарггача маIанахи чулоацамахи, партийни организацешта новкъостал де деза парте съездо оттаяь шерра программа кхоачашъе беррига къахьегамхой оарцагIбахараи цу гIулакха цар низаш тIадерзадараи.

Съезда материалаш дIайовзийташ еча пропаганда новкъостал де деза нйслагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра, керда резерваш хьагучаяхара, къахьегамхой хьинар айдара, партийнии комсомольски организацей гIулакхаш тоадара. Ма лоархIаме да цу хьалашка кадрай экономически дешар нийса вIаштIехьдаккхар.

Цу гIуллакха дукха хIамаш даьд укх дешара шера. Аьлча кхоачам ба, аллха партийни дешара системе экономически теори Iомаераш шу хьалхагIарчул 3,6-зза дукхагIа хилар. Пропаганда массови формашка шерра лелаеш я доалдара ленински школаш. Цар чулоац 25 эзар хIана бац аьнна бола нах. ХIаьта а экономически дешар вIаштIехьдаккхаргара дIадехараш дукха а дукхагIа да. КПСС обкома бюрос декхар оттадаьд — болх беш мел вола сагкхаь шера чухь экономически всеобуча юкъеоза. Цун маIан фуд аьлча, из да, кадрай экономически дешар хьатIадоагIача дешара шера денз шерде дезаш вай хилар. ЧIоагIа лоархIаме да экономически дешар Iомаделга моттигерча материалах пайда эцарца, шоай предприяти, колхоз, совхоз дегIаахара перспективаца дувзар.

Парте XXIV съезда решенеши материалаши дIайовзийташ еча пропаганда новкъостал де деза коммунистий организаторскии политически балха боарам, цар идейно - теоретически кхетам лакхбара, съезда решенеш кхоачашъяр, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсамера къахьегамхой творчески инициатива айяра.

П. ЛАТЫШЕВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ

Денал долаш, кадай, ше ду хIама боккха безам тIабахийте хьалеш хул арен михаша, догIаша, маьлхо боча ца лелаваь къаьна ахархо.

Цу тайпарча нахах ва Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза № 1 йолча баьцадаарий бригадера механизатор Дежин Федор Трофимович. 1938 шера денз тракториста болх беш хьавоагIа из. Лакха говзал йолча цунна дика йовз лаьтта оамалаш.

Пенсе ваха цунна кIезига ха йисалга хайча, хьттар аз:

— КIордаяь хургья хьона трактор, кастта салаIа гIоргва хьо-м.

Сийрда чьлар Федов Трофимовича юкь. Беташ бу Iа йоахар сона хьатIахьежача цун деладеннача бIаргаша, — ер низ гаций хьона, мича хьоргба аз ер цагIа Iохайча. Лаьттанцара къаьстача тиш ма лургвий со сбгат а денна. ТIаккха къамаьлаца чIоагI а дир цо из.

— Сай кховзткълагIа шу да аьнна из трактор юте тамаш я,— аьлар — цо, — кхыйола новкъарло хинна болх ца хуле.

Хов къаьнача ахархочоа парте, правительства механизаторий мел сий ду. Юрта керттера нах лоархIараех. Дукха ладийгIад Федор Трофимовича парте XXIV съезда материалашка, хIаьта ше йийшай, царех лаьца агитатораша, политинформатораша еча беседашка ладийгIад. Дог гIоздоах мехка хургйолча эргалонаша, хIанзалца советски наха карагIдаьнача хIамаша. Къаьстта доккхал ду цо дукха ха йоацаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС тIанийцача соцамах. Цо механизаторий шоай балха дукхагIа безам тIабохийтаргба хIаьта къонабарий дог оттаргда.

Цу соцам тIа оттадаь декхар кхоачашде хIанззехьа оарцагIъяьнай цар колхоз. Трактористий курсаш яха деша бахача къоначакхолхозникашта шоашта хьадоагIача стипендел совгIа хIама лацар колхозо хIанзалца. ХIанз хIара бетта из стипенди доацаш ший кассера кхы а 60 сом ахча тергда трактористa говзал Iомае мел вахачоа.

— ВIалла хинна а дий иштта дика хIама! — йоах цецваьннача Федор Трофимовича. — Дукха льготаш ма йий цу соцама тхона еннараш-м.

Цу гIулакхо дог гIоздаьккхача колхоза механизаторий хьинар айденнад.

— Сайх эхь хет сона, — аьлар Федор Трофимовича, во болх бе. Селхан ши норма кхоачашйир аз макха боаккхача, тахан дика ди денад, кхы а тIехвала хьожаргва со. Сиха а дика а кийчде деза баьцадаараш дIадув лаьтта.

Иштта шоай балхах дог лаэаш механизатораш боландаь колхозе хьалхара моттиг дIахецац В. Золотарева кулгалдеча бригада барт тайнача коллективо. ХIара шера цо дика хьувкъаду баьцадараш, заданеш кхоачашъю.

Боккха теркам тIабахийта ду укхаза бIаьстан балхаш. ВIалла ца хиннача тайпара белгалдаккха гIерт колхоза баьцадаараш лелядераш пятилетка хьалхара шу.

Сурта тIа: кабуц дIае агрегат кийчъеш воалл механизатор Дежин Федор Трофимович.

М. ЗАНГИЕВА тексти сурти.

Баьцадаарий совхозе

ХIара шера дегIабоагIаш ба № 3 йолча совхоза боахам.

Кхо отделени я цу совхозе. Бакъда, эггара дикагIа йола отделени № 1 яр я. Цу отделене управляющи я Жерновецкая Мария Павловна. Дика толамаш даьхад дIалахача юбилейни шера цу отделене болхлоша. 92 гектар лаьттан тIара планах 16755 центнер баьцадаараш чуэца дезача пар чуйицар 20705 центнер. Иштта тIехкхоачашйир пар сом чуэцара план а.

Совхозе пхиъ тракторни бригада я. Уж дIайийкъа я шийтта звенона.

Укх шера совхоза болхлоша 90 гектара тIа баьцадараш кхеду. Царех 30 гектара тIа дIаювргья помидораш, 5 гектара тIа «дербентская» яха хьалха хьайоала кабуц.

347 гектара тIа я совхоза сомий бешамаш. Царех 150 гектар къона беш я. Укх шера совхозо паччахьалкхенга ехкай 1000 килограмм гаргга мисторгаш. ХIанз баьцадараш леладераш дийнача хIамашта а оасара а духьала молхаш тохаш ба.

НйслагIча пятилетка хьалхарча шера совхоза къахьегамхоша дош деннад планах 22056 центнер баьцадаараш дIадала дезача паччахьалкхенга 26991 центнер йохка.

— Парте XXIV-ча съезда материалаша дог гIоздаьккхача тха къахьегамхоша цхьаккхе а хIама кхоаергдац заданеш кхоачашъяра, — йоах звеньевойша Шубина Белла Степановнаси Стодеревская Екатерина Васильевнаси.

Укх деношка къаьстта дика болх бу цар звеной доакъошхоша дукхача хана денз болх беш хьабоагIача Магукаева Лугас, Шелудченко Раисас, Гельдибаева Пихана, кхычар.

ДIададахача шера дика болх барах Стодеревская Екатеринайна еннай Юбилейни медаль. Дукха баркалаш, ахчан совгIаташ да цун къахьегама книжка тIа дIаяздаь. Баьцадараш леладерашта доккха новкъостал деш ба механизатораш Литвиненко Владимир, Попов Виктор.

Цахаддаш баьцадараш леладерашта юкъе хул агроном, коммунистически къахьегама ударник Харитонова Лидия Васильевна. Цун хьалхленца укхаза оттадаьд технологически карта. Цунга хьежжа кхашка удобренеш тесс. Из я отделене парте XXIV-ча съезда материалаш Iомаелга вIаштIехьдаьккхар а. Дика юкъ из совхоза кулгалхоша. Массава а раьза ва Харитоновай беседашта.

Б. ШАКРИЕВ.

КЕРДА ТОЛАМАШ ДОАХАРГДА

КПСС XXIV-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара къовсам лоаттабеча Сунженски района промышленноста, транспорта гIишлошъеча организацей коллективаша дика къахьегама толамаш доах пятилетка хьалхарча шера. Укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха, 26 марта, кхоачашйир цар. Иштта тIеххкхоачашдир КПСС XXIV-ча съезда сийна тIайица хинна декхараш а.

Продукцена реализаци яра хьалхарча квартала план еррига район хьайицача 104 процент кхоачашъяьй. ТIайицача социалистически декхарех планал совгIа реализаци е эзаш хинна продукци бIаь эзар сома маьха мара йоацача, планал совгIа реализаци яь продукци 700 эзар сома маьха я. Къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 5 процент лакхъеннай. Районерча дукхагIйолча предприятеша толамца кхоачашду шоаш тIайица социалистически декхараш.

Масазза санна, районерча предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт сийдола мехкдаьттахой. Хьалхарча квартале планал совгIа 3 эзар тонн мехкдаьтта даккха социалистически декхараш тIайицалар цар. Уж декхараш тIеххкхоачаш а деш планал совгIа даьккха Iаьржа дошув 3,5 эзар гаргга тонн хилар, хIаьта планал совгIа яьккха газ — 300 эзар кубически метр я. Мехкдаьттеи гази яккхара хьалхарча кхаь бетта задани 101 процент кхоачашъяьй цар. хIаьта продукцена реализаци яра план — 102 процент.

Чоалханерча геологически хьалашка паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдир Карабулакски буров тохара управлене коллективо. ПланагIа тоха дезаш хинна буру 6100 метр мара доацача пар техад 6133 метр буру. Иштта дика къахьегаш чакхъяьккхар хьалхара квартал газ чакхйоахача пеха коллективо а. ТIехдика къахьегама толамаш даьхад Ассиноски консервни завода болхлоша. Дикка гIеххкхоачашйир цар хьалхарча квартала план, хIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 700 эзар консервай банка. Продукцена реализаци яра задани 105 процент кхоачашйир. Къахьегама овсарле лакхъяра план 36 процент тIеххкхоачашъяьй, хIаьта соахка хьалхарча квартале хинначул 38 процент лакхъеннай из укх шера цу юкъа. Арахецача продукцега дIабода мах 11 процент лохбаьб, хIаьта дIадахача шера хьалхарча квартале хинначул 51 процент лохбеннаб арахецача продукцега дIабода мах укх шера цу юкъа.

Иштта дика къахьийгад укх шера хьалхарча квартале Сунженски керттерча маслозавода, райбыткомбината, леспромхоза, автотранспортни предприяте, «Чечингводстроя», ПМК-7, кхы дукххача предприятей коллективаша.

Дуккхача предприятей коллективаша, организацеша толамца кхоачашйир паччахьалкхен план йоллагIча квартале чотах дукха продукци эра а хецаш. Уж къахьегама темпаш кхы гIа лакхъеш къахьегаш ба района предприятей, организацей болхлой. Тха районе хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдеш хиларца белгалваьнна ва электромонтер А. Н. Федоренко, оператор А. М. Махнычев, вокккхагIвола оператор А. В. Семинихин, лаборант нов. Самойленко, бурувдеттар И. Черепов, лаборантка В. Стабовская, Сунженски АТП шофер Муртазов, механик Каверин, консервни цеха йокккхагIйола мастер О. Бекетова, Р. Киреева, Р. Зубова, Л. Газгиреева, кхы дукха бараш.

Цхьабакъда, даьха толамаш дика дале я цхьадола кхоачамбоацараш нийслу района промышленни, транспортни гIишлошъеча организацей балха тIа. ТIайица социалистически декхараш кхоачашдаьзар монтажни-гIишлошъеча управлене (нач. Д. Униев), автотранспортни предприяте (нач. А. Мирошниченко), спецСМУ коллективо (нач. Мельников), ремстройучастка коллективо (нач. Ф. Парагульгов).

Цу цIераш яьхача предприятей, организацей кулгалхоша, партийни организацеша оарцагIъяьхаяц шоай коллективаша тIайица социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара, хIаьта ремонтно - строительни участка кулгалхой вIаштIехьдаьннадац кхьметтале квартала план кхоачашъяйта а. Районерча 34 предприятей коллективех из цхьа предприяте коллектив мара йисаяц хьалхарча квартала план кхоачаш ца еш. Цун керттера бахьан ля производственни къахьегамен дисциплина чIоагIъяра гIулакх цига эсала лелаш хилар. ЙоагI-йоагIача кадраш дIанийсъяь ца хилар. Дукха балха ха зехьа йоаю цу предприяте, болхлошта эшаш дола культурно-бытовой хьалаш доацаш да. Уж а кхы а бахьанаш нийсдаларах каст-каста дIа-юха бувлаш [illegible] ни организацеша.

Болхлошта юкъера КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра йола социалистически яхь шерагIа йоаржае эза. Цу яхье дукхагIа нах юкъеоза беза, цар цахаддаш бувзам лоаттабе беза творчески къахьегаш технически прогресс еча нахаца, тIагIертта къовсам лоаттабе беза кхомбараи хьурматдараи арахецача продукне дикал лакхъяраи къахьегаш бола новатораши рационализатораши дукхагIа хилийтара.

9-ча пятилетке шерра социалистически яхь дIайолаяьй пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Яхье баьцнарий лозунг я «Пхе шера план — ханал хьалха». Цудухьа укх шера план 7-ча ноябре кхоачашъяра тIаерзаяь хила еза массане а уйлаш. Цу юкъе оза беза инженераш, техникаш, балха тIа хьалха латтараш, рационализатораш, изобретателаш. ДукхагIа тешам болла беза творчески къахьегама къонача специалистех. Производство дегIайоалаяра доккха дакъа лаца йиш я Iилман-технически общества, изобретателийн рационализаторийн общества, новаторий совета, къонача специалистий советаша, общественни конструкторскийн бюрос, кхычар. Цахаддаш гIахьожам лоаттабе беза технико - экономически советий болх мишта лел хьожаш.

Партийни организацеш декхарийла я кхомбараи хьурматдараи массанега гIагIертта къахьегийта, предприяте экономика кIоаргагIа йовзийта, экономически знанеи боарам лакхбе, цу балха тIа дакъа лоацараш дукхагIа хилийта. СССР халкъа боахам 1971—1975 шерашка дегIабоалабара КПСС XXIV-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш дIадовзийта деза массанена а. Пятилетка хьалхарча шера плани тIайица социалистически декхараш кхоачашдар — хIаранe сийлен декхар да.

КПСС XXIV - гIа съезд хинначул тIехьагIа керда социалистически декхараш тIайицад районерча предприятей коллективаша. № 7 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна коллективо укх шера план 15-ча декабре кхоачашъе, гIишлошъяра задани 140 процент кхоачашъе, планал совгIа 60 эзар сома маьха балхаш де, къахьегама овсарле 6 процент лакхъе, кхоачашдеча гIишлои - монтажни балхашка дIабода мах 0,4 процент лохбе керда социалистически декхараш тIайицал. Иштта доккхий декхараш тIайицад Ассински консервни завода коллективо а. Укх шера план тхьовлагIча декабре кхоачаш а еш цу юхедисача деношка 250 эзар сома маьха продукци арахеца лерхI цо. ХIаьта продукцена реализаци яра шера план 25-ча декабре кхоачаш а еш планал совгIа реализаци е лерхI 250 эзар сома маьха продукцена. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, планагIа лаьрхIачул совгIа продукцена реализаци ярах, паччахьалкхенна планал совгIа бе лерхIа пайда 100 эзар сом да. КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра, иштта керда социалистически декхараш тIа а нйдеш, ленна шерагIа яржаш латт района предприятей коллективашта юкъе социалистически яхь.

М. БЕКОВ,
КПСС Сунженски райкома промышленно - транспортни отдела заведующи.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 8 май 1971 шу.

Толамашка гIа боах

Къаьстта дика, хьинар айденна къахьег укх шера Грозненски электромеханически завода болхлоша. Партийнии профсоюзнии организацеша деррига а ду болхлой уйлаш КПСС XXIV съезда решенеци предприятена хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара тIаерзаяра, социалистически яхь шерра йоаржаяра. Цудухьа лакха да доаха толамаш. Масала, кийчача продукцена реализаци яра бив бетта задани 108 процент кхоачашъяьй. ПланагIа йоагIачул совгIа реализаци яь продукци 167 эзар сома маьха я. Цехашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг лелаю Коржов Леонид Михайлович керте латтача литейни цеха коллективо.

О. МАТВЕЕВА,
электромеханически завода планови отдела начальник.

Деза совгIат деннараш

Республикерча гIишлошъерий хьашташ дизза кхоачашдара къовсам а лоаттабеш укх шера тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачашдеш хьайоагIа Грозненски № 2 йолча гIишлонматериалий комбинат. Продукцена реализаци яра бив бетта план 106 процент кхоачашъяьй цо, планал совгIа гIишлон - организацешка дIаяхьийта продукци 121 эзар сома маьха я. Товарни продукци арахецара задани а 104,6 процент кхоачашъяьй комбината болхлоша. Бив бетта задане1 совгIа арахийца кирпишк, битумни каьхат, кхыйола гIишлон материалаш 92 эзар сома маьха я. Ишта дика къахьегама толамаш дахарах комбината коллективана еннай Ерригсоюзни социалистически яхьа хьалхара моттиги РСФСР Промстрой материалий министерства шоллагIа премии. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Г. И. Калинин, Л. И. Богомаз керте латтача цехий коллективаш.

Б. КОСТОЕВ.

Нохч-ГIалгIай химзавода цехашта а участкашта а юкъе социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа М. Парагульгова кулгалду басараш арахеца цех. Квартала план декхарех 29-ча марте кхоачашъе лийрхIача 20 марте кхоачаш а яь планал совгIа 143 эзар сома маьха продукци арахийцай цун коллективо.

Апрела ялх дийнахьара план 110 процент кхоачашъяьй, 58 тонн басар арахийцад цар.

ХЬУВКЪАЕРГЬЯ ХЬАЖКIАШ

ХьажкIаш дикагIа хьувкъийтара тIахьехаш хьажкIаш лелаерий республикански Совещане бав тIахьехам дог раьза хинна къоабалбир «Лермонтовский» совхоза къаьегамхоша. ИйслагIча пятилетка хьалхарча шера совхоза механизатораша хьажкIаш лелаергья 900 гектара тIа. ПланагIа уж хьалкхеяра къоастаде деза лаьтта 870 гектар мара дацар.

Укх деношка совхоза механизатораша кхашка араяьхай хьажкIаш дIаюш йола сеялкаш тIехьа йола тракtoраш. БIаьстан бIайхача маьлхо дIоахдаьча лаьтта нийсача мугIарех дужаш латт эггара дикагIча кондицега дIакхоачадаь хьажкIий фу. Эггара хьалха хьажкIаш дIае волавелар республике цIи хеза вола механизатор Матаев Берса. ДIадахача шера цун звенос леладеш 140 гектар хьажкIий кха дар. Iалама торонаш во хиларах дукха халонаш хьалхашка утташе а планагIа 30 центнер яха езача цо яьхар хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Укх шера Матаева звенос лерхI ши бIаь гектарах хIаране тIара уж кIезигагIа ца яха. Денна дош кхоачашдеш Iаьдал да Берса. Цудухьа дIаяхача гурахьа денз ва из укх шера хьувкъама лард йоллаш. Хьалхе эзба лаьрхIа аьхар лаьтта. Эшшача боарамагIа техар минеральни удобренеш, вешта аьлча хIара гектара тIа йиъ-йиъ центнер суперфосфати шиъша центнер калийни тухи. Цул совгIа кхай тIа тессар дукха ширдаьнна кхо. ХьажкIий хьувкъам лакха хургхилара бола тешам ба лаьтта цамцадаккхара гурахь цкъан бIаьстан юкъе шозза яь культиваци, лаьттанца тIунал соцаяра урагIа а пхоралIа а даьха макхаш. Баьцах хIама тIайоацаш уллача цун участкана бIарахьежача кхетаде хала дац лаьттан да хьинар долаш волга.

Балха пхе дийкахь ерига участок дIае лерхI звеньевойс. Из а да боккхача лоархIаме гIулакх. Йоккха говзал йолча механизатогага Матаев Берсагара хьоккам а эцаш дика кийчдаьд шоай кхаш кхыча звеноша а. ВIаший дукха гаьна доацаш дада Матаев Берсаи, Гермиханов Iаьлийи, Ильясов СаIидеи. Бучаев ШахIидеи кхаш. Шоашта ца хово хатта, эшшача новкъостал деха болх кхыбола механизатораш Берса волча. Хов царна вокхо ак аргдоацилга.

ХьажкIаш дIаювча денна йола заданеш 120 — 130 процент кхоачашъю царех хIаране. Агронома деча тохкамех хьажкIий квадраташ нийса я, боарамга хьежжа кIоаргал йолаш дуж фу а. — ХьажкIаш дIайийна даьлча сихха макха боаккхаргба оаха царнатIагIолла, йоах механизатораша. — Цул тIехьагIа уж лаьттагIара хьалкъедача цIаьхка а боаккхаргба. Цо торо хулийтаргья уж сихагIа дегIаяххийта. КIеззига хьажкIаш лакхъелча культиваци ергья. ТIаккха оасарах цIена хургда кхаш. Парте XXIV-ча съезде Л. И. Брежнева яьча докладa тIа а, цу съезда Директиваш тIа а къаьгга белгалдаьд хьажкIаш дIаюеш дола лаьтташ совдаха а хIара гектара тIара хьувкъам алсамбаккха а безилга.

Цу гIулакха хьинар ца кходе дош лу хьажкIаш лелаераша.

Г. ХАЛАЕВ.

ПАЙДАНЕ КЕРДАДАР

«Автоспецоборудоване» опытно - экспериментальни заводе цIаста листех бура яха яьча порошок а етташ пластинкаш йоахар. Шолха къахьега ца дезаш из гIулакх аттача даьккхар техническа отдела йоккхагIа йолча инженера Колесникова Антонина Михайловнас. «Резецашта чIоагIача сплава пластинкаш тIалотаяра порошок» яха кердадар балха юкъедоладаьд цо. ХIанз цIастах хьаяь порошок а вещ цIастах хьаькъстача отходех бизза пайда ийбу. Из мишта ду аьлча, лакха частота йолча токаца лаьрххIача порошока припоес тIалетаю Ьластинкаш. 45 процент цIаста порошокаш, 45 процент аьчача бурох, 10 процент вторисга натриях кийчъяь йолча лаьрххIача порошока припоес болх аттача а боаккхаш шера 429 сом пайда бу производствана.

Н. САЙФУТДИНОВА,
«Автоспецоборудоване», опытно - экспериментальни завода технически информаце бюро инженер.

Хозача, массача Эса йисте дIадахача шера хьал а яь дIаелар мехкдаьтта доахарий салаIара Щенна лаьрхIа тIехдика кийчъяь кхо корпус. ХIара корпус цIена я, керда вай ханара мебель оттаьй.

ХIанз салаIа боагIа мехкдаьттахой тIаэца кийчо еш ба салаIара Щен болхлой. ХIара кIиргIа шоаттен кIирани деношка Галашкарча кердача салаIара ЩIагIа паргIатта ха дIаяхьа йиш хургъя г. Грознен Сунженски районен мехкдаьттахой.

СУРТА ТIА: салаIа боагIа нах тIаэца кийчдеш да салаIара цIа.

С. Хакиева сурт.

Говза аппаратчица хиларца йоазаш я коммунистически къахьегама цIи лелаю цу цеха болхло Баснукаева Баян. Сменни норма 115 процент кхоачашъеш къахьег цо.

СУРТА ТIА: аппаратчица Баснукаева Баян.

И. Плиева сурт.

СПОРТ
БЕЛОВ—ГОРОДА ЧЕМПИОН

Вай города дикагIа вола кховзукъе итт шахматист хиннав апрель бетта 1971 шерарча шахматни чемпионате дакъа доацаш. Швейцарски системагIа ловзаш хиннача хIара шахматисто итт-итт парти ловзайир. Хьалхара ши тур чакхъяьннача хана цхьайтта саг вар шишша очко долаш. Цхьабакъда турнир юкъеккхьачча хана ерригача турашка котало яьккха шахматист ялх маьг висанзар. Цо хьахьокх мел лира къовсам лоаттабаьб шахматисташа котало яккхара.

ХьатIаккхьачар тIеххьара иттлагIа тур. Из тур йолаялалехьа коталонга дог доахилга йола шахматист пхиъ вар: В. Гаращенко, В. Белов, В. Гвоздецкий, А. Мордасов, В. Колодяжный. Бакъда иттлагIча туро къоастадар деррига а. Керттера парти ловзаеш Белова эшавир Белозеров, Мордасова — Мельхумянц, Колодяжне — Пашанов, Гвоздецке — Гаращенко. Коэффициент тIех хиларо таблицага хьежача шитта моттигаш дIалайцаш шахматисташа турнире: города чемпиона цIи яьккхар Белов Валере («Электроприбор» завода керттерча конструктора). ДСО «Труд» клуба шахматиста цхьоалагIа разряд я. Итт парти ловзайича ийс очко яьккхар цо. ШоллагIача моттиге ва комсомолец Мордасов Александр. Цун 8 очко я, хIаьта кхоалагIча моттиге —цхьоалагIа разрядагIа ловза В. Гвоздецкий (7,5 очко).

МаIача наьха турнире дакъа лоацащ кхо йоI а яр. Царна юкъе дикагIа толам баьккхар № 14 йолча школа дешархочо Т. Хачатуровас. Кхаь партех котало яьккхар цо, кхаь партех цхьаккха а кот ца воалаш лайзар.

В. ЖУК-ТРИППОЛИТОВ.

Тахани кхоанеи хургIда

8 МАЙ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 17.00. Тематически музыкальни концерт (грамзапись). 19.00. Химикий культура Щен духовой оркестра концерт. 20.30. Документальни кинофильмаш хьокх.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салоIен парк. 15.00. Дукхха нах гуллу майда. Ловзараш, халхараш, аттракционаш. 18.00. Музыкальни эстрада. Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.30. Кинолекторий. Фашистски Германи эша а яь советски халкъо сийлахь-йоккха котало яьккха 26 дизар яха лекци. 19.30. Зелени театр. МВД клуба художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 14.00. Культура Щен парк. Заводской района школай юнармейций парад. 16.00. ТIера зал, «ЩIе зиза» яха клуб. Даймехка тIема ветеранашца вIашагIкхетар. 18.00. Духовой оркестра концерт. 19.00. В. И. Ленина цIерагIча культура Двореца художественни самодеятельноста коллективаша цхьана оттаду концерт. 20.00. Халхарий сайре.

Химикий культура Дворец. 15.00. «Дунен тIара нах, цхьан минута хьалгIовтта!».

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Акханара беш. «Машар лорабеш» яха устни журнал.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 18.00. Лекци. Советски халкъа сийлахь - йоккха турпалал. Тематически кино хьоккар. 20.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Хлебокомбината клуб. 17.00. Обзор - беседа «Сийлахь - доккхача гIулакхий оагIош».

Просвещене болхлой республикански ЦIа. 18.00. «ДIадаха денош дагаух царна» яха тематически сайре.

НГНПЗ клуб. 16.00. № 15 йолча берий музыкальни школа цIейна хетадаь концерт. 17.00. «Сийлахьйоккха са Даьхе» яха кинофестиваль. «СибарегIено карабигараш» яха фильм.

9 МАЙ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 17.00. Тематически музыкальни концерт (грамзапись). 18.00. Просвещене болхлой республикански Щен хоровой коллектива концерт. 19.00. В. И. Ленина цIерагIча культура Щен духовой оркестра концерт. 20.30. Документальни кинофильмаш хьоккаргда.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салоIен парк. Фашистски Германи эша а яь советски халкъо котало-яьккха 26 шу дизара хетадаь цIей. 10.00. Юнармейций парад. 12.00, 16.00. Дукхха нах гуллу майда. Ловзараш, халхараш. 18.00. Музыкальни эстрада. Грозненски гарнизона духовой оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 12.00. «ДоттагIа — са гитара» яха тематически музыкальни утренник. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. Зелени театр. «Паччахьалкхен лоархIамера» яха халкъа драматически театра спектакль. 20.00. Халхарий сайре.

Химикий культура Дворец. 16.00. Коталон денна хетадаь илле цIей.

Н. К. Крупске цIерагIа культура Дворец. Коталон денна хетадаь дукхача наьха сакъердамаш. 10.00. «Къона ленинец» яха кинотеатр хьадийллад. 12.00. Коталон денна хетадаь берий утренник. 18.00. Коталон денна хетаяь салоIа сайре. Художественни самодеятельноста доккха концерт.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. Коталон денна хетабаь дукхача наьха сакъердам. 10.00. «Хьона, дог цIена эрсий салте» яха берий утренник. 12.00. Хьадийллад «Пионер» яха кинотеатр. 17.00. «Концерте. 100.000 номер» яха художественни фильм хьокх. 20.00. ЩIейна хетаяь бал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Берий художественни самодеятельноста концерт.

НГНПЗ клуб. 16.00. В. И. Ленина цIерагIча культура Щен эстрадни оркестра концерт.

Хлебокомбината клуб. 15.00. «Сийлахь - йоккха котало» яха тематически кино хьокх.

ГIишлошъераште эшар Iалашду

КПСС XXIV съезда решенеша дог гIоадамкхача Грозненски № 1 йолча гIишлон-материалаш арахецача комбината коллективо цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна къахьег пятилеткa хьалхарча шера. Бив бетта задане1 совгIа цо реализаци яь продукци 21 эзар сом мах болаш я, хIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийца гIишлон материалаш 23 эзар сома маьха я. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера паччахьалкхенна кходаьд 15 эзар сом. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2 процент тIеххоачашъяьй. Хьинаре къахьег укх шера Н. П. Черпанова, Г. В. Бородина кулгалдеча цехий коллективааша.

З. РАДЧЕНКОВА,
Грозненски № 1 йолча гIишлон - материалий комбината планови отдела начальник.

КНИЖНИ ЛОТЕРЕЯ

РСФСР Министрий Совето 1965 шера 13 марта ше бьйча соцамца мукъабеннаб Ерригроссийски книжни лотерея арахеца. Из арайоах книжни, изобразительни, филателистски, кхыйола кепайоазон продукци бахача наха юкъе шерра дIайовзийтари дIайоаржаяри духьа.

Массазара Ерригроссийски книжни лотерея цкъа арахецаш 5 миллион сома маьха хул. ХIара билета мах 25 кепиг ба. Кхаж боагIараш цкъара арахийцача билетий маьхах 4,5 миллион сома маьха дараш да, вешта аьлча — деррига арахийцача билетех 90 процент дараш. Книжни лотерея хIара кхоалагIа дола билет кхаж боагIаш да.

Массазара Ерригроссийски книжни лотерея дIадоаржадеш я Книжторга, респотребсоюза, Военторга ерригa тикашя киоскаши.

Массазарча Ерригроссийски книжни лотерея кхаж бенача билетех доагIар (брошюраша, альбомашца, дешарен гойтарен пособешца, гомашта юкъе доахкача картинашца, репродукцешца, эстампашца, открыткашца, коллекционни маркашца, маркаш тIалетаеча классерашца, открыткаш юкъе дехкача альбомашца, кхыча товарашца) дIател лотерейни билеташ дохкаш йолча тикашен киоскашен. Бена кхаж бIарчча а цхьадолча даькъе а ахчанца хувца бокъо яц.

Нагахьа санна кхаж бена лотерейни билет долаш волчо дIахержача книжка е кхыча товарий мах билета бенача кхажал тIех хуле карара ахча дIатIалу. Лотерейни билетех бена кхаж дIаэца йиш я билета тIа белгалъяь ха чакхъяллалца. Из ха чакхъяьначул тIехьагIа билеташ пайдана дац.

Ерригроссийски книжни лотерея билеташ ийде!

Н. ЛУПОРЕВ,
«Книготорг» база директор.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней хуваалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара чIоагIа мух а хьекхаш, республике гIолла 20—25, Грозне 22—24 градус йIовхал а йолаш ди хила тарлу. Кхоанен ломмен хуваалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гIаьхьа мух а хьекхаш, фегара температура бийсашка 8—13, деношка 20—25 градус йIайха а йолаш ха хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Социализма мехкашка

СИГАЛА «ДЕЛЬФИНАШИ» «ГОРИИИ»

Тайп-тайпарча маркех йола ши эзари ах эзари совгIа самолет яхьийтай укх тIеххьарча пхе шера чехословацки авиационни промышленноста дунен 30 мехка. Дунен рынке чIоагIа хоатташ я ейга самолеташ. цудухьа 1971—1975 шерашка ЧССР авиационни промышленноста производства боарам 70 процент гаргга лакхлургба.

Дунен рынке «Дельфин» яхар санна йола спортивно-учебни реактивни самолет. пилоташ Iомабаран спортивни выступленеши яра лаьрхIа йола йоккха йоаца винтовой «Злин» яха машинаш дукха кхухьийт ЧССР а.

БАЛОТОНЕРА ПИОНЕРСКИ ГОРОД

БУДАПЕШТ. Балатон яхача Iам тIа еча гIишлонашца саг цецвоаккхаргвац Iа. «Венгерски форда» 200 километр хула берда йист санатореш, салоIа цIенаш, лагераш, кемпингаш, дачни поселкаш тIайолаш я. Цхьабакъда хIанз укхаза хьалье йолаяьр санна йола гIишло цIаккха а хиннаяц укхаза. Занка яхача поселка юхе хозача моттиге хьалъеш я пионерски город. Хургйолча берий города сурт хIанзае а къаьга гуш да. ХIараяр 120 сага лаьрхIа йола эггара хьалхара нах чубахара йола йиъ здани хIанзаехьа ураrIъяхай. ХIама ца эшшаш ах километр йIаьхъеннай дика тоаяь пляж. НаIараш хьаелла мара ца езаш кийча я пионерски клуб. Кердача пристане отта йиш йолаш да Iам чу лела кемаш. Пионерски города шиъ машинаькъа станци хургья. Из хьаяра хьожадаьд 500 эзар форинт.

КОЗЛОДУЯ КЕРДА СИЙ

СОФИЯ. Йолаеннача ялхлагIча пятилетка дунайски города Козлодуйна керда сий лахьаргда — Болгаре атомни энергетика сий. Укхаза даггара хьалъеш латт мехкеи Балкански ах гIайрен тIен эггара хьалхара атомни электростанци. ГIишло хьалъю Советий мехко технически новкъостал а деш.

1975 шера 880 эзар киловатт хулача ший йизача мощностагIа болх беш хургья электростанци. ХIара шера мехкага Козлодуера кхоачаргья 3600 миллион киловатт - сахьат электроэнерги, вешта 1961 шера ерригача Болгаре йоаккхаш хиннар миссел. Цо йиш хулийтаргья хIара шера 700 эзар тонн кIор кхобе.

КАИРЕРА ПЕРЕГОВОРАШ

КАИР, 5 май. (ТАСС). Тахан укхаза дIахо йир ОАР-а премьер - министра заместитела, кхыча мехкашларча гIулакхий министра Махьмуд Риадан США паччахьалкхен секретара У. Роджерсаи юкъера переговораш.

ОАР-а кхыча мехкашарча гIулакхий министерстве викало баьча хоамах египетски оагIон инициативагIа дийнар 1967 шера июнь бетта израильски агресси йолаялалехьа хиннача доазон тIа доаккхаш израильски эскар тIехьашка даккхар хьадедаш хиларца дувзаденна дола дешаш. Гаргарча Малхбоалерча юкъарча хьалеи Суэцки канала чу дунен халкъашта юкъера кемаш лелийта юхадоладарен дешай хьакъехьа дIахо а дагабувлаш хилар.

Американски, оагIоно укхаза яьча пресс- конференце США госдепартамента официальни викало Р. Макклоске Гаргарча Малхбоалера чрунис дIаяккхара хьакъехьа цхьаккха а керда предложенеш еннаяц У. Роджерса яьнна шийта даьча хаттара, еннаяц, аьнна жоп делар.

Доазол дехьара

ЭГГАРА ЧIОАГIАГIА ГIОРДАЬННА ДОШ

МАДРАС. (АПН). «Эрсий» яха дош тIа-тIа дукхагIа дIадаржаш латт Инде къулбехьенгахьа. «Эрсий электростанци» оал город Невелерча (штат Талилнаду) Инде энергетически гигантех цхьаннех. «Эрсий медицински завод» аьнна цIи тиллай Хайдарабаде бахача наха синтетически медикаменташ еча шоай заводах. Халданза болат лоаладу завод хьалъеш латтача Аркомаме хатта1 оаш из мичай — уйлае оттаргва саг, «Эрсий» яха дош дIатIатохал — моллагIча кIаьнко а хьахьоккхаргба никъ.

Бакъдар аьлча, уж предприятеш хьалъеча дакъа лоацаш эрсий хинна ца Iеш, Советски Союзе дахача кхыча къамех бола викалаш а хиннаб. ХIаьта а укхаза ишта лоархIаш да из: советски мел долча хIамах эрсий оал.

«Эрсий ферма» оал Алаваmски районерча (штат Керала) кердача йоккхача паччахьалкхен фу леладеча именех а. Из 4800 гектар целинни лаьтташ дIалоацаш а дуга, шибаза, кокосий, кхыдарий дикагIа дола сорташ кхедерголаш а я.

Целинни лаьттай хьалхара бIаьш гектараш укх шера оахаргья. ХIанз гота йоларя хийчо еш латт. Центральни магистралашца ферма ювзаялийтай башха - дикача наькъашца. Аларам яхача хина а цунах хьадетталуча хишта а тIагIолла шерен чIоагIен итташ тIаьш техкад.

Шоашка хьежаш хэ йоаяйтаяц «эрсий машинаша» а — кхоаленна кIал оттаяьй чархаш тIарен гусеничнии 16 трактор, бульдозераш, йол гулъю, мухьаш тIадуьтта машинаш, бокъонца кийчъяь ялат цIенду, дула, кхыйола техника, автомастерскеш. Советски юртбоахама машиний керда парти кхачарга хьежаш ба. Кастта вай мехкара укхаза боагIаргба советски специалисташ. Моттигерча ахархошта цар дIахойтаргда цу техникага фу дулургда.

— Тха ферма хьалъеча тхона Советски правительства машинашеи специалисташеи деш дола новкъостал, — аьлар штата юрта боахама министра Н. К. Балакришнана, — хIанзарча эггара толашагIчарех цаI из хургхилара бола тешам ба.

Цудухьа со дог тийша ва, — аьлар дIахо министра, — цу ферма тханцига юртбоахама продукци яхара даькъе керда зама хьелларгхиларах.

Г. КОВАЛЕВ.

МАШАРА ТIЕХЬАРЧА КЪОВСАМХОЙ ПОХОД

ВАШИНГТОН, 6 май. ТАСС-а корр. В. Чуксеева хьахойт: Капитолий селхан юха а чуерзаь хилар Къулбехьен - Малхбузен Азера США агресси геттара чекха дIаяккхари цигара американски эскар хьадаккхари хьадехара мехка лакхехьарча законодательни органа эданена хьалхашка гулбеннача машара тIехьа латтараша.

Викалий палата шера лагIаш хьалдизар эзараш болча наха, «Машар геттара чекха!» цхьатарра цIогIа а деттаъ. Из дукхача наха яь арIанара выступлени йоаяра Iаьдало тIадоаладир укхаза вашингтонски полице деррига низаш.

Iурре деза капитолена хьалхашкарча баь тIа хьагулбала болабелар бIаьш бола нах. ЩIаьхха хьахиннача митинге гулбеннараша цхьа барт а болаш решени йир конгресса поход е аьнна. Нах дукхагIа хьа ме гуллу митинг хиннача моттиге автомашинаш тIа, автобусаш тIа, мотороллераш тIа а, багIаш. тIа-тIа дукхагIа хьатIаух полицейски подразделенеш. Демонстранташ тротуараш тIа дIатIехьашка баха гIерт «порядка стражаш», бакъда уж ца халдаш йолча колоннаца хьдда капитолена тIаболх.

Керд-керда демонстранташ хьатIаух капитолена хьалхашкарча майдане. Наха тIа да «Оаха машар хьабех!» «МукъаяIийта Анджела Дэвис а берриIа политически лийцабоахкараш а!». яхаш яздаь плакаташ.

«ДагайоагIий шина Кент!» яхаш цхьатарра цIогIарч детт гулбеннараша. Ховш мадарра, шу хьалха Кенте къаман гварде эскаро топаш йийттар моттигерча университета студентий маьршача, тIема духьаларча демонстрацена. Дукхача конгрессменаша дакъа а лоацаш цIаьхха дIайолалу митинг. Гулбеннараша чIоагIа тIоараш а детташ митинг вIашагIтехараша. Iодеш дIадахача шера Париже американски къаман студенчески ассоцацеи Къулбехьен а Къилбаседен а Вьетнама студентий викалашеи оттадаь «Халкъа машара договор». Договора тIа йоах Индокитаера тIом геттара сиха соцабе беза, деррига американски эскар арадаккха деза, вьетнамски халкъа ший кхел ше къоастае бокъо яла еза.

Хьажа, ладувгIа

РАДИО
8 май

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Къонал (эрсий меттала) 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Вай мехка гIолла музыкальни никъ бар» яха передача. 16.05 — Хьона дагадоагIий новкъост (эрсий меттала). 16.20 — Коталон денна хетаяь передача (гIалгIай меттала). 16.40 — Нохч-гIалгIай патриотически иллеш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 19.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 20.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.05 — Массанена йола гимнастика. 9.30 — Кердадараш. 9.45 — Бераштa. Седкъо сердал тел. 10.15 — «Хьалхара концерт» музыкальни телевизионни фильм. 10.45 — «УнахцIено». Iилман - популярни программа. 11.15 — Телевизионни халкъа университет. Культура факультет. 12.00 — Музыкальни политра яха фильм-концерт. 13.00—Кино дезаш бераштa «Освобождение» яха киноэпопея. ШоллагIа передача. 13.45—«Внимание сутами» яха художественни фильм. 15.05—Абадевский «Байнарий массаз сийле хийла». 15.45 — Интервидени «Къонал эфире я». Оахa хьаьший тIаэц. 17.20 — Йоазонхочун Смирнова выступлени. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. (гIалгIай меттала). 18.30 — Документальни фильм. 18.45 — Даьхе бахьан тIом баьраштa дола концерт (нохчий меттала) 19.20 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 19.50 — «Юха боагIаш никъ бац» яха телевизионни художественни дукхсерийни фильм. (шоллагIа сери). 21.00 — «Ха», информацонни программа. 21.30 — Останкинора дезача ден сайре.

РАДИО
9 май

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.17 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.24 — «Сердало» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Къона тIехье (нохчий меттала). 8.00 — Москва. 8.15— Передачай программа. 8.25 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.45 — Передачай программа. 15.50 — «Коталон салют» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.10 — Массанахьа дика нах ба. 16.25 — КIирандийнахьара музыкальни программа. 17.00— Радиокомпозици (гIалгIай меттала). 17.20 — Советски Эскара бIухой письмойх оттадаь концерт. (нохчий меттала). 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.05 — Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30—Дешархошта «Гуосал тоха сахьат». 10.00 — «Лешка яха» телевизионни фильм. 10.30 — «Шоайа». «Бераштa, берех (нохчий меттала). 11.00 — Музыкальни киоск. Передача дIахьу Беляева. 11.30 — Тахан коталон Ди да. Фашистски Германи эшаяь Советски халкъо котало яьккха 26 шу дизар хетаю. 12.15—«Салтечун да» яха художественни фильм. 13.15— «Шун котало лерийолаш яц. 14.35 — «Май бутт бар» яха художественни фильм. 16.25 — Сийлахь - боккхача Дай.мехка тIема доакъашхошта хетаяь концерт 17.00 — Центральни телевидене передача. 17.10 — «Юха боагIаш никъ бац» яха телевизионни художественни дукхсерийни фильм. (кхоалагIа сери). 18.15 — Ветеранаш 18.15 — Фашизмаца тIом беш байнараш сийлеца дагалоац. Йист ца хулаш минут яккхар. 19.10 — «Ха». Информационни программа 19.30 — Концерт. 22.00 —«Эпилога меттел» яха телевизионни художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, (11 3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехкекхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культурая, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05105. Заказ № 4538.